

Maisterintutkielma
Kaupunkitutkimus ja -suunnittelu

Miten pihanhoidolliset käytännöt ja niihin liitetty merkitykset vaikuttavat
potentiaalisesti pientalojen pihojen biodiversiteettiin?

Maija Saali

2022

Ohjaaja:
Jenni Rinne, Helsingin yliopisto

KAUPUNKITUTKIMUKSEN JA -SUUNNITTELUN MAISTERIOHJELMA
HUMANISTINEN TIEDEKUNTA
HELSINGIN YLIOPISTO

Koulutusohjelmasta vastaava tiedekunta Matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta		Tutkinnon myöntävä tiedekunta Humanistinen tiedekunta	
Koulutusohjelma Kaupunkitutkimuksen ja -suunnittelun maisteriohjelma			
Tekijä Maija Reetta Saali			
Työn nimi Miten pihanhoidolliset käytännöt ja niihin liitetty merkitykset vaikuttavat potentiaalisesti pientalojen pihojen biodiversiteettiin?			
Työn laji Maisterintutkielma	Aika 13.05.2022	Sivumäärä 58 + Liitteet 6	
Tiivistelmä Tässä maisterintutkielmassa tarkastellaan yksityisten omakotitalojen käytännön toimintoja ja pihanhoidon liitettyjä merkityksiä ja pohditaan, miten ne voivat potentiaalisesti vaikuttaa omakotitalojen pihojen biodiversiteettiin. Tutkielmassa selvitetään pihanomistajien arkeen liittyviä käytännön toimia, pihanhoidon liittyviä asenteita, pihanomistajien hyvän pihan kriteerejä sekä omistajien luontosuhdetta. Tutkielman aihe on ajankohtainen maailmanlaajuisen luontokatokriisin takia, jonka arvioidaan vaikuttavan tulevaisuudessa niin talouteen, ruuantuotantoon kuin ihmisten terveyteenkin. Pientalojen pihanhoidon ja sen biodiversiteettivaikutuksia on tarkasteltu tutkimuksellisesti näkökulmista hyvin rajatusti Suomessa. Tämän tutkielman tarkoituksena on tuottaa lisää tietoa omakotitalojen pihojen biodiversiteetin tasosta sekä erityisesti niistä ihmistoiminnallisista valinnoista, jotka voivat vaikuttaa pihojen biodiversiteettiin. Tutkielman tutkimuskysymys on: Miten pihanhoidolliset käytännöt ja niihin liitetty merkitykset vaikuttavat potentiaalisesti pientalojen pihojen biodiversiteettiin? Maisterintutkielma on monitieteinen tutkimus, jossa hyödynnetään ekologian ja sosiologian käsitteitä sekä viitekehyksiä, kuten esimerkiksi biodiversiteetti, toimijuus ja ihmislähtöisyys. Tutkielman teoria liittyy vahvasti biodiversiteetin ja biodiversiteetin suojelutyön teoriaan. Ihmistoimintaa tutkielmassa käsitellään käytännön toiminnan ja arkielämän käsitteiden näkökulmista. Tutkielman aineisto on kerätty sähköisen kyselylomakkeen avulla. Kyselylomakkeen kohderyhmänä oli Helsingin itäisen suurpiirin alueella asuvat omakotitalojen omistajat. Kyselylomakkeen kysymykset luotiin tutkielmassa käytettyjen arkielämän ja sitä ohjaavien käsitteiden ja sosiologisten viitekehyksien pohjalta. Kyselylomakkeella oli määrällisiä ja laadullisia kysymyksiä. Määrälliset kysymykset antoivat tietoa pihojen viherrakenteesta sekä pihalla tapahtuvista luonnon monimuotoisuutta tukevista toimista. Laadulliset kysymykset selvittivät pihanomistajien kokemuksia ja asenteita pihanhoidon liittyvistä töistä ja siellä tehtävistä valinnoista. Tutkielman aineisto on analysoitu sisällönanalyysin menetelmin, jossa aineistosta nostettiin esille teoriaan peilaten biodiversiteettiin mahdollisesti vaikuttavat näkökulmat. Aineiston analyysistä nousi esille viisi näkökulmaa, jotka voivat potentiaalisesti vaikuttaa omakotitalojen pihojen biodiversiteettiin: pihanhoidollinen toimijuus, pihatöiden mielekkyys, hyvän pihan kriteerit, pihanomistajien luontosuhde sekä pihanhoidon ihmislähtöisyys. Analyysin pohjalta voidaan todeta, että pihojen biodiversiteettiin vaikuttavat muun muassa tehtyjen pihatöiden intensiteetti, pihanomistajien tietoisuus luonnon monimuotoisuudesta, pihanomistajien esteettiset arvot sekä pihalla tehty ihmistoimintaan perustuvat valinnat. Tutkielman tuloksia voidaan pohtia kaupunki- ja maisemasuunnittelun näkökulmista, sillä kaupunkien ajatellaan olevan merkittävässä asemassa biodiversiteettikadon ratkaisemiseksi. Itäisen suurpiirin omakotitalojen pihat ovat yhteydessä ja tärkeä osa Helsingin kaupungin laajoja viheralueita ja tutkijat painottavat, että luonnon monimuotoisuutta suojelevaa ja tukevaa työtä on tehtävä siellä missä ihmiset jo asuvat. Tutkielmani näkökulmia voidaan hyödyntää kaupunkisuunnittelussa kun halutaan tietää minkälaiset ihmistoiminnalliset käytännöt ja arvot vaikuttavat piha-alueiden biodiversiteettiin.			
Avainsanat Kaupunkitutkimus, biodiversiteetti, ihmislähtöinen suunnittelu			
Säilytyspaikka Helsingin yliopiston sähköinen tietokanta E-thesis/HELDA			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information -			

Faculty responsible for the programme Faculty of Science		Faculty granting the degree Faculty of Arts
Study programme Master's Programme in Urban Studies and Planning		
Author Maija Reetta Saali		
Title How do the practices and meanings of yard work potentially affect the biodiversity of private gardens?		
Level Master's thesis	Time 13.05.2022	Number of pages 58 + Attachments 6
Abstract This master's thesis examines the practices and meanings of yard work, and considers how they can potentially affect the biodiversity of detached house gardens. The dissertation examines the practical activities of yard owners, the attitudes related to yard work, the criteria of a good yard and the relationship that the owners have with nature. The topic of the dissertation is topical due to the global biodiversity loss crisis, which is expected to affect the economy, food production and human health in the future. The topic of my thesis is not widely researched in Finland. The purpose of this dissertation is to provide more information on the level of biodiversity of private yards and, in particular, on the human choices that potentially affect the biodiversity of the yards. The research question of the dissertation is: How do the practices and meanings of yard work potentially affect the biodiversity of private gardens? The master's thesis is an interdisciplinary study that utilizes the concepts of ecology and sociology. The theory of the dissertation is strongly related to the theory of biodiversity and biodiversity conservation work. The dissertation deals with human activities from the point of view of practice and everyday life theory framework. The data of the dissertation has been collected via an online survey. The target group of the questionnaire was the owners of detached houses living in the great eastern subdivision of Helsinki. The questions in the survey are based on the theory of biodiversity conservation work and practices, as well as everyday life. The questionnaire contained quantitative and qualitative questions. Quantitative questions provided information on the green structure of the yards and the measures taken in the yard to support biodiversity. Qualitative questions provided information on the experiences and attitudes towards yard work and the choices made there. The data of the dissertation has been analyzed by the methods of content analysis. Five aspects emerged from the analysis of the data that could potentially affect the biodiversity of the yards of detached houses: the agency of yard work, yard owners relationship with yard work, the yard owners relationship with nature, and the human-oriented ways of yard work. Based on the analysis, it can be stated that the biodiversity of yards is affected by the intensity of yard work, the awareness that yard owners have about biodiversity, the aesthetic values of yard owners and human-oriented choices made in the yard. The results of the dissertation can be considered from the perspectives of urban and landscape planning, as cities are thought to play an important role in solving the loss of biodiversity. The yards of detached houses in the eastern district are connected and an important part of the larger green areas of the city of Helsinki, and researchers emphasize that work to protect and support biodiversity must be done where people already live. The perspectives of my dissertation can be utilized in urban planning when one wants to know what kind of human practices and values affect the biodiversity of yards.		
Keywords Urban planning, biodiversity, people oriented planning		
Where deposited Digital dissertations and theses of the University of Helsinki, E-thesis/HELDA		
Additional information -		

1. Johdanto	5
2. Teoreettiset lähtökohdat ja käsitteet	8
2.1 Biodiversiteetti ja urbaani biodiversiteetti	8
2.2 Biodiversiteetin suojelutyö	9
2.3 Pihan monimuotoisuuden tukeminen	12
2.4 Pihat viheryhteyksinä ja pihanhoito toimintana	13
2.5 Käytännön toimintaa ja arkielämää ohjaavat näkökulmat	15
2.6 Arkielämän näkökulmat tämän tutkielman yhteydessä	16
3. Metodi	20
3.1 Kyselylomake aineisto	20
3.2 Analyysimenetelmä: Sisällönanalyysi	22
3.3 Määrällinen aineiston analyysi: Kontekstualisoivat kysymykset	23
3.4 Laadullisen aineiston analyysi: Avoimet kysymykset	24
3.5 Tutkielman eettisyys	26
4. Analyysi	27
4.1 Pihojen viherrakenne ja biodiversiteetti	27
4.2 Piholla tapahtuvat biodiversiteettiin vaikuttavat toimet	29
4.3 Pihanomistajien vieraslajitietoisuus ja tiedonhaun lähteet	32
4.4 Pihanhoidollinen toimijuus ja biodiversiteetti	34
4.5 Pihatöiden mielekkyys ja biodiversiteetti	36
4.6 Hyvän pihan kriteerit ja biodiversiteetti	38
4.7 Pihanomistajien luontosuhde ja biodiversiteetti	40
4.8 Pihanhoidon ihmislähtöisyys ja biodiversiteetti	42
5. Johtopäätökset ja pohdinta	47
5.1 Johtopäätökset	47
5.2 Tutkimuksen luotettavuus	49
5.3 Pohdinta	49
Lähdeluettelo	53
Liitteet	59

1. Johdanto

Tässä tutkielmassa tutkin omakotitalojen pihanhoidon käytäntöjä ja niihin liitettäviä merkityksiä sekä asenteita ja pohdin, millainen vaikutus näillä näkökulmilla voi olla omakotitalojen pihojen biodiversiteettiin Helsingin itäisen suurpiirin alueella. Tutkielmani tutkimuskysymys on *Miten pihanhoidolliset käytännöt ja niihin liitetyt merkitykset vaikuttavat pihojen biodiversiteettiin?* Tutkielma on laadultaan monitieteinen tutkimus, jossa hyödynnetään ja yhdistetään käsitteitä muun muassa ekologian ja sosiologian tutkimuksen tieteenaloilta. Tutkielmani aineisto on kerätty kyselylomakkeella ja se sisälsi niin määrällisiä kuin laadullisia kysymyksiä, jotka tuottivat tietoa muun muassa siitä, minkälaisina pihatyöt koetaan ja minkälaisia omakotitalojen pihat ovat viherrakenteeltaan. Kyselylomakkeen aineisto analysoitiin sisällönanalyysin menetelmin, jossa aineistosta nostettiin merkittävimmät tutkimustulokset esille. Aineiston analyysin tuloksia peilattiin tämän jälkeen biodiversiteettityön teoriaan, joka tuotti tietoa siitä, miten pihanhoidon käytännöt ja niihin liittyvät merkitykset oikeastaan vaikuttavat pihojen biodiversiteettiin arkipäiväisellä tasolla.

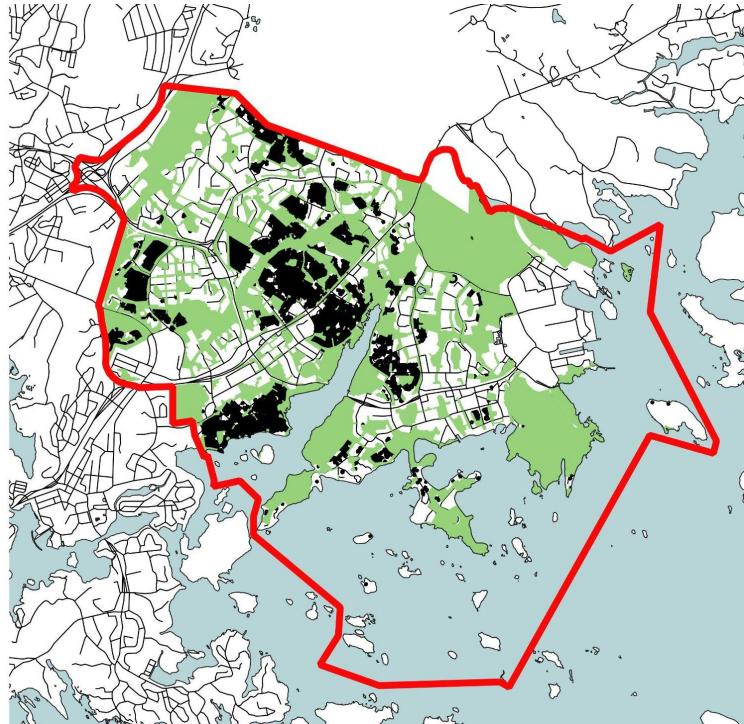
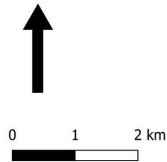
Hyppölän ja kollegoiden (2018) mukaan biodiversiteetti tarkoittaa elonkirjoa ja sitä voidaan tarkastella eri tasoilla. Lajinsisäinen monimuotoisuus tarkoittaa esimerkiksi jonkin eläinlajin sisäistä geneettistä monimuotoisuutta, kun taas lajimonimuotoisuus eri lajien määrää samalla alueella ja ekosysteemien monimuotoisuus tarkoittaa erilaisten elinympäristöjen monimuotoisuutta. (Hyppölä, Saarela & Järvinen 2018.) Tässä tutkielmassa keskityn erityisesti lajimonimuotoisuuteen ja katson pihojen biodiversiteettiä sen näkökulmasta. Biodiversiteetin köyhtyminen on ollut ilmastonmuutoksen ohella yksi tärkeimmistä puheenaiheista ja tutkimuksen kohteista jo pitkään. Norbert Müllerin ja Peter Wernerin (2010) mukaan ilmastonmuutos, biodiversiteetin köyhtyminen, ja urbaanien alueiden kasvaminen ovat myös vuosisatamme suurimmat haasteet. Kun kaksi kolmasosaa maailman väestöstä ennustetaan elävän urbaaneilla alueilla vuoteen 2050 mennessä, urbaanien alueiden biodiversiteettityö on avainasemassa myös globaalin biodiversiteettikadon kannalta. Müllerin ja Wernerin mukaan juuri tästä syystä myös kaupunkien on osallistuttava

biodiversiteetin suojelutyöhön. (Müller & Werner 2010: 21.) Biodiversiteetin tutkiminen kaupunkialueilla on ajankohtainen ja tärkeä aihe, sillä biodiversiteetin köyhtymisen estämiselle on löydettävä toimivia ratkaisuja pian. Kaupunkien viheralueet ovat siis avainasemassa biodiversiteettityön näkökulmasta. Tämän tutkielman tarkoituksena on tutkia, mikä on Helsingin kaupungin alueella olevien omakotitalojen pihojen rooli ja merkitys biodiversiteettityön kannalta. Helsingin kaupungin teettämässä *Helsingin kestävä viherrakenne*- tutkimusraportissa (2014) kuvataan Helsinkiläisten pientalojen pihojen olevan potentiaalisesti hyvinkin lajirikkaita, mutta myös aliedustettuja tutkimuksen saralla. Pientalojen pihojen tutkimisen esteenä on ollut muun muassa yksityisyyden suojaan liittyvät ongelmat. Kiinnostus tutkielmani aihetta kohtaan heräsikin tästä syystä. Tutkijat arvioivat, että pientalojen omistajat tekevät selvästi pihoihillaan jotain oikein biodiversiteetin näkökulmasta katsottuna, sillä pientalojen pihat on arvioitu olevan yksi lajirikkaimmista kaupunkibiotoopeista Helsingin kaupungin teettämän selvityksen "*Helsingin kestävä viherrakenne*" perusteella. (Helsingin kaupunki 2014: 61.) Tarkkaa tietoa omakotitalojen pihojen biodiversiteetin tilasta ei siis ole, mutta tutkielmani tarkoituksena on valottaa sitä, mitä pihoihilla tehdään ja mikä siihen on johtanut, ja ovatko pihat potentiaalisesti lajirikkaita. Toisin sanoen haluan selvittää, mikä on käytännön toiminnan, pihanhoitoon liitettyjen merkitysten ja pihojen biodiversiteetin yhteys, jos tällainen on olemassa. Tutkielmani teoriaosuudessa keskityn vahvasti biodiversiteetin, biodiversiteettityön sekä arkielämän ja käytännön toiminnan teoriaan. Biodiversiteetti on yksi tärkeimmistä käsitteistä tutkielmassani ja analyysissä peilaan kyselylomakkeesta noussutta empiiristä tietoa pitkälti juuri biodiversiteetin näkökulmasta.

Alhaalla oleva kartta kertoo, missä Helsingin itäisen suurpiirin alueella ovat omakotitalot sijaitsevat, ja minkälaisia kokonaisuuksia ne keskenään muodostavat. Kuten kartasta huomataan, omakotitalojen pihat muodostavat suuria kokonaisuuksia ja sijaitsevat lähellä toisiaan Helsingin itäisen suurpiirin alueella. Omakotitalojen pihat ovat myös välittömässä yhteydessä kaupungin virallisten viheralueiden kanssa, mikä tarkoittaa sitä, että niiden välille muodostuu suurempia viheryhteyksiä kaupunkitilassa.

OMAKOTITALOT ITÄISEN SUURPIIRIN ALUEELLA

- OMAKOTITALO KIINTEISTÖT
- VIHERALUEET
- ▭ ITÄISEN SUURPIIRIN RAJAT
- TIET
- MERI

Kuva 1. Omakotitalot Helsingin itäisen suurpiirin alueella

Juurikin tästä syystä näen pientalojen pihojen biodiversiteetin tutkimisen merkityksellisenä myös kaupunkitutkimuksen kohdalla, sillä vaikka pihat ovat suurimmaksi osaksi yksityisomistuksessa, ovat ne erottamattomasti yhteydessä kaupungin julkisiin ja virallisiin viheralueisiin. Kiinnostukseni yksityistä kaupunkitilaa kohtaan johtuu sen aliedustuksesta kaupunkitutkimuksen saralla. Kun yksityistä viherrakennetta ei tutkita, myös sen vaikutukset jäävät helposti pimentoon. Miller ja Hobbs (2002) muistuttavatkin, että jotta luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen olisi tehokasta ja mielekästä, tarvitsemme tietoa hyvin suunnitelluista ja tutkituista ympäristöistä ja asuinalueista. Tällä hetkellä tämän kaltaista tietoa ihmisasutuksesta ei ole saatavilla tarpeeksi, vaikka juuri ihmisasutukseen kytkeytyvät maankäytön muutokset ovat avainasemassa biodiversiteetin kannalta katsottaessa. (Miller & Hobbs 2002: 2.)

2. Teoreettiset lähtökohdat ja käsitteet

2.1 Biodiversiteetti ja urbaani biodiversiteetti

Pimmin (2021) mukaan biodiversiteettiä kutsutaan joskus myös biologiseksi diversiteetiksi. Biodiversiteetti tarkoittaa maapallolla olevaa elämän kirjoa tai maapallolla olevaa elämän täydellistä monimuotoisuutta. Sitä mitataan yleensä lajistorikkauden tasolla, mikä tarkoittaa lajien lukumäärää tietyllä alueella. (Pimm 2021.) Tirrin ja kollegoiden (2001) mukaan biodiversiteetti kattaa elollisen luonnon monimuotoisuuden lisäksi myös eliöyhteisöjen ja lajien monimuotoisuuden sekä niiden perinnöllisen monimuotoisuuden (Tirri et al. 2001).

Saarikivi (2020) muistuttaa, että biodiversiteetti ei ole luonnon laadun mittari, esimerkiksi kaupunkimetsään verrattuna vanhassa metsässä saattaa olla jopa alhaisempi biodiversiteetti, sillä vain harvat lajit ovat sopeutuneet tämänkaltaiseen elinympäristöön. Vanhojen metsien säilyttämisessä tärkeätä onkin säilyttää niiden harva ja spesifi lajisto, sillä niiden muodostumiseen menee kauan aikaa. Biodiversiteetti voikin olla hyvinkin rikas niin sanotusti epäsuotuisissa paikoissa kuten joutomailla tai kaupungeissa. (Saarikivi 2020: 165 – 166.)

Müllerin, Wernerin ja Kelceyn (2010) mukaan suurin osa maapallon ihmisistä elää urbaaneilla alueilla, ja samanaikaisesti urbaanit alueet laajenevat alati. Urbaanit alueet kattavat vain noin 2% maanpinnasta, mutta niillä on valtava merkitys biodiversiteetin kannalta, sillä kaupungeissa kulutetaan 75% globaaleista luonnonvaroista ja ne tuottavat 80% maapallon kasvihuonekaasupäästöistä. Kaupungistumisella on monia vaikutuksia urbaanin biodiversiteetin kannalta. Toisaalta kaupunkien pirstaloituneet ja mosaiikkimaiset rakenteet luovat täysin uniikkeja elinympäristöjä, jotka tukevat monia eläin- ja kasvilajeja ja mahdollistavat myös monille ihmisille paremman elämänlaadun kaupungeissa. Samanaikaisesti kaupungistuminen on kuitenkin yksi suurimmista uhista globaalille biodiversiteetille ja ympäristöjen heikkenemiselle, sillä kaupungistuminen

yleensä johtaa myös luonnontilaisten viheralueiden ja niiden rakenteiden tuhoutumiseen sekä lajien ja elinympäristöjen homogenisaatioon. (Müller, Werner & Kelcey 2010: 14.)

Müllerin (2010) mukaan urbaani biodiversiteetti tarkoittaa 'ihmisasutusten sisällä ja niiden läheisyydessä esiintyvien elävien organismien ja elinympäristöjen monimuotoisuutta, vaihtelevuutta ja rikkautta (myös geneettisestä näkökulmasta)' Tämänkaltaisen biodiversiteetti ulottuu kaupunkien keskustasta maaseutujen liepeille. Maisema- ja elinympäristötasolla se sisältää:

- jäänökset koskemattomista luonnontilaisista maisemista (esimerkiksi luonnontilaiset metsät);
- (perinteiset) maalaismaisemat (esimerkiksi niityt, viljelyskelpoiset maat);
- urbaanit teollisuusmaisemat (esimerkiksi kaupunkien keskustat, asuinalueet, teollisuuspuistot, rautatiet, formaalit puistot ja puutarhat, jättömaat).

Urbaani biodiversiteetti muodostuu ja muokkautuu kaupunkia ja sen rakennettuja alueita suunniteltaessa ja niitä hallinnoidessa. Rakennetut alueet ja niiden suunnittelu ja hallinnointi taas muokkautuvat ihmislähtöisesti vallitsevien yhteiskunnallisten olosuhteiden, kuten talouden ja sosio-kulttuurillisten arvojen ja jännitteiden mukaan. Kaupunkien kasvamisen myötä kaupungistumisesta on tullut yksi suurimmista uhista globaalille biodiversiteetille. Kestävä kaupunkisuunnittelu, joka ottaa huomioon urbaanin biodiversiteetin, on siis erittäin tärkeää myös globaalin biodiversiteetin kannalta. (Müller 2010a: 16.)

2.2 Biodiversiteetin suojelutyö

Stewartin, Ignatievan ja Meurkin (2010) mukaan biodiversiteetin vahvistaminen urbaaneilla alueilla voisi tapahtua esimerkiksi analysoimalla jo olemassa olevia eliöyhteisöjä, ja määrittelemällä mitä alkuperäisiä lajeja alueella esiintyy, ja mitkä niistä selviävät erilaisilla urbaaneilla alueilla parhaiten. Voimme vaikuttaa kaupunkien biodiversiteettiin myös tunnistamalla ja lisäämällä urbaaneille alueille uusia kotoperäisiä lajeja, jotka näyttävät pärjäävät näillä alueilla hyvin. Myös ihmisten mielikuviin vaikuttaminen koulutuksen tai median kautta biodiversiteetistä ja kotoperäisistä lajeista sekä erityisesti "rikkaruohoista" puhuttaessa on tärkeää, sillä

esimerkiksi usein rikkaruohoiksi ymmärretyt kasvit saattavatkin olla tärkeitä tekijöitä ekosysteemien biodiversiteetin kannalta. Stewart, Ignatieva ja Meurk muistuttavat myös kaupunki- ja maisemasuunnittelijoiden näkemysten ja oppineisuuden tärkeydestä, sillä niillä on paljon vaikutusta kaupunkivihreään. Maisemasuunnittelu ja maisemien ylläpitotoimenpiteiden pitäisi heidän mukaansa heijastella kasvustojen ja urbaanin luonnon dynaamista luonnetta. (Stewart, Ignatieva & Meurk 2010: 318.)

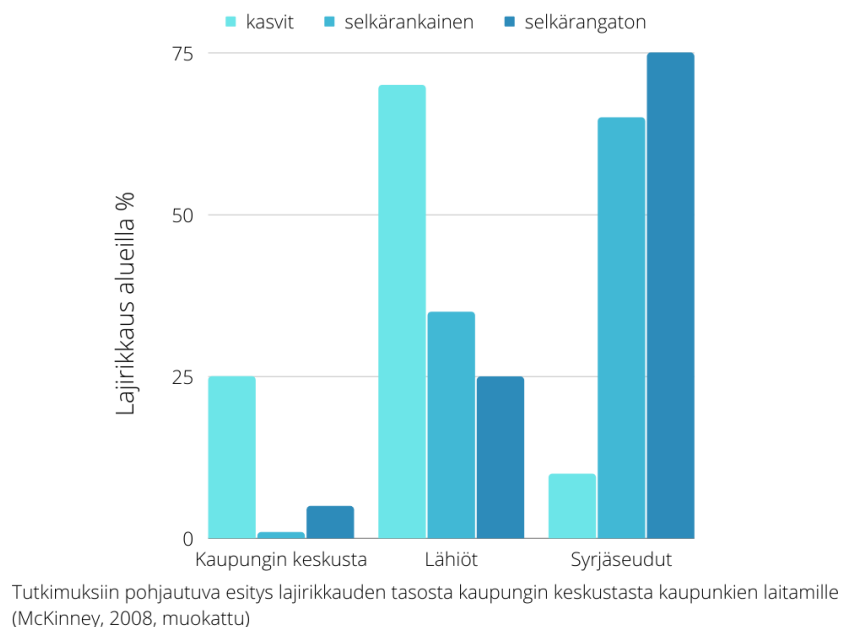
Haasen ja Schetken (2010) mukaan kutistuvissa kaupungeissa on potentiaalia biodiversiteetin ylläpitämiseen ja kaupunkien viheralueiden kehittämiseen. Asiaa voidaan katsoa myös sosiaalisten aspektien ja asuinalueiden kehittämisen kannalta. Samalla kun kaupunkeja tiivistetään, niiden viheralueita on mahdollista lisätä. Laadukkaat viheralueet houkuttelevat alueelle uusia asukkaita ja jo alueella asuvat ihmiset jäävät sinne myös mieluummin. (Haase & Schetke 2010: 543.)

Millerin ja Hobbsin (2002) mukaan kaupungistuminen vaikuttaa moniin biodiversiteetin kannalta tärkeisiin paikkoihin urbaaneilla alueilla maailmanlaajuisesti. Kaupungistumisen ajatellaan olevan ensisijainen syy monien uhanalaisten lajien häviämislle. Lähiöiden ja urbaanien reuna-alueiden kasvaminen vaikuttavat biodiversiteettiin niilläkin alueilla, joiden ajateltiin aikaisemmin pysyvän rakentamattomina. Ympäristönsuojelun ammattilaisten on Millerin ja Hobbsin mukaansa tartuttava myös ihmisasutuksen aiheuttamiin biodiversiteettiongelmiin. Luonnonmukaisten elinympäristöjen suojelu- ja ennallistamistyöllä on myös sosiaalista sekä kasvatuksellista potentiaalia tiiviisti rakennetuilla alueilla. Miller ja Hobbs ehdottavatkin, että biodiversiteetin kannalta asioihin ja ongelmiin tartuttaisiinkin yhä useammin niissä paikoissa, missä ihmiset asuvat ja työskentelevät. (Miller & Hobbs 2002: 2.)

Helsingin kaupungin teettämässä *Helsingin kestävä viherrakenne*- tutkimusraportissa (2014) puhutaan monimuotoisuuden säilyttämisestä ja suojelusta. Raportin mukaan sveitsiläisissä puutarhoissa vähemmän intensiivinen ja monimuotoisuuden huomioon ottava lähestymistapa puutarhanhoitoon lisäsi pihojen lajirikkautta. Ihmiset myös kokivat lajirikkaat pihat esteettisempinä kuin hyvin intensiivisesti hoidetut pihat.

Raportissa otetaan myös esille Englanti, missä lajirikkautta on lisätty pihoiissa esimerkiksi tekolampien ja mehiläisten tekopesien avulla. Suomessa Helsingin ympäristökeskus sekä muut toimijat ovat laatineet ohjeita pihojen monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja lisäämiseksi. Raportissa nostetaan esille esimerkkejä myös Yhdysvalloista, missä on käytössä pihasertifiointijärjestelmä, joka kannustaa pihanomistajia monimuotoisuuden säilyttämiseen ja vaalimiseen. (Helsingin kaupunki 2014: 55.)

Müllerin ja Wernerin (2010) mukaan kaupunkien keskustoja lähestyttäessä myös lajirikkaus tiettyjen ryhmien kohdalla usein pienenee. Kaupunkien syrjäseutujen lajirikkaus selittyy alueiden heterogeenisyydellä ja vähäisillä ihmisvaikutuksilla. On selvää, että ihmisvaikutuksilla ja kaupunkien keskustojen lajistollisella köyhyydellä on yhteys. Kuten diagrammista voidaan päätellä, selkärankaisten ja selkärangattomien lajirikkaus kasvaa huomattavasti syrjäisillä alueilla verrattuna kaupunkien keskustoihin. Lähiöt erottuvat muista alueista taas kasvien lajirikkauden osalta. (Müller & Werner 2010: 29.)

(Kuva 2. Müller & Werner 2010: 29.)

2.3 Pihan monimuotoisuuden tukeminen

Pihan monimuotoisuuteen johdattelevia ja sitä tukevia oppaita on kirjoitettu paljon. Helsingin kaupungin (n.d.) *“Kaupunkiluonto monimuotoiseksi”* ja Marttojen (2020) *“Monimuotoinen kotipiha”* -oppaat ovat hyviä esimerkkejä niistä. Oppaiden tavoite on muuan muassa esitellä keinoja monimuotoisuuden edistämiseen ja sen huomioon ottamiseen ihmisten lähiympäristöissä. Ne koostuvat joukosta ohjeita, joiden avulla ihmiset voivat kehittää omaa luontotuntemustaan sekä tietämystään pihalla tapahtuvista monimuotoisuuteen tähtäävistä toimista. Vinkkien avulla pihanhoitajat saavat tietoa muun muassa vieraslajeista, kierrättämisestä, eläimistä sekä pihanhoidosta. (Helsingin kaupunki n.d.: 3 & Marttaliitto 2020: 2.) Eläimien kohdalla oppaat neuvovat ruokkimaan niitä vain talvisin ja siellä, missä ruokinnasta ei ole haittaa esimerkiksi naapureille. Istutuksiin liittyen oppaat ohjaavat pihanhoitajia ottamaan oman pihan olosuhteet huomioon ja jättämään niin sanotusti “luontoa” pihapiiriin. Toisin sanoen pihanomistajia kehoitetaan suhtautumaan pihanhoitoon rennommin, ja jättämään pihaan myös luonnollista, ei istutettua kasvillisuutta. Pihanomistajia kehoitetaan perustamaan pihoilleen erinäisiä monimuotoisuutta tukevia elementtejä, kuten pölyttäjäniittyjä, kimalaispönttöjä sekä hyönteishotelleja. Pihanhoitajia neuvotaan oppaissa välttämään laajoja kivetyksiä, yllilannoittamista, sekä huomaamaan ja tunnistamaan haitalliset vieraslajit ja poistamaan ne pihoiltaan oikeaoppisesti. Vieraslajeiksi oppaassa luetellaan muun muassa jättiputket, jättipalsami, komealupiini sekä kurturuusu. (Helsingin kaupunki n.d. & Marttaliitto 2020.)

Mielenkiintoista pihanhoidon monimuotoisuustyössä on se, miten pihanomistajan tai hoitajan laiskuutta korostetaan hyvänä piirteenä pihan monimuotoisuuden kannalta. Helsingin Sanomien artikkelissa Elonen (2022) haastatteli puutarhuri Leena Luotoa, joka myös korosti laiskottelua pihanhoidon yhteydessä. Luoto perustelee laiskottelua sekä pihasta nauttimista sillä, että luonto osaa hoitaa hommat ihmisten puolesta ja liika pihan kasvillisuuden kontrollointi saattaa itse asiassa tehdä hallaa pihan monimuotoisuudelle. Artikkelissa puhutaan myös nurmikkojen lajikäyhydestä ja siitä, kuinka pihojen niin sanotut ryteiköt ovat oikeasti hyödyllisiä sekä kasvistolle että eläinkunnalle. Hän korostaa, että ihmisten ei tarvitse potea huonommuutta siitä, että

piha ei ole tip-top kunnossa, vaan se on itse asiassa hyvä ja positiivinen asia. (Elonen 2022.)

Taulavuori (2021) kirjoittaa Puutarhaliiton tiedotteessa niin sanotuista boheemeista puutarhoista. Boheemit puutarhat tarjoavat luonnonmukaisen vaihtoehdon puutarhanhoitoon. Ne ovat monilajisia, kauniita, ja niissä näkyy luonnon kiertokulku vuosien ja kasvukausien välillä. Boheemit puutarhat tarjoavat runsaudessaan erilaisille eliöyhteisöille kasvupaikkoja ja elinympäristöjä. Niiden hyviksi puoliksi lasketaan myös se, kuinka ne voivat tuoda pihanomistajille seurattavaa, kun kukkivia kasveja on puutarhassa koko kasvukauden ajan. Kukkivat kasvit ovat myös pölyttäjähönteisten tärkeimpiä elinympäristöjä. Boheemit puutarhat ovat kerroksellisia, ja niissä esiintyy niin hyöty- kuin koristekasveja ja pensaita. Rikkaruohojen kitkemiseen ei käytetä aikaa, vaan niiden tärkeys tunnistetaan boheemeissa pihossa. Myös erilaiset metsä- ja rötypuutarhat ovat yleistyneet, ja ne voivat tarjota monille lajeille elinpaikkoja, ruokaa ja suojaa. (Taulavuori 2021.)

Tämänkaltaiset oppaat ja tiedotteet eivät ole tieteellisiä lähteitä, mutta huomion ne tutkielmassani siitä syystä, että ne on usein suunnattu omakotitalojen pihanomistajille ja kirjoitettu kohderyhmä mielessä pitäen. Ihmiset saattavat etsiä tietoa tämän kaltaisista helposti lähestyttävistä oppaista ja tehdä valintoja niiden pohjalta omilla pihollaan.

2.4 Pihat viheryhteyksinä ja pihanhoito toimintana

Helsingin kaupungin teettämässä *Helsingin kestävä viherrakenne*- tutkimusraportissa (2014) kuvataan helsinkiläisten pientalojen pihojen olevan potentiaalisesti hyvinkin lajirikkaita. Raportissa kuvataan pientalojen pihojen ekosysteemien olevan vaihtelevia. Ne voivat olla ornamentaalisia, tiukasti kontrolloituja, lajistoltaan spontaaneja tai niittymäisiä. Kasvillisuuden rakenne vaihtelee usein pientalojen piholla, ja niillä on potentiaalia toimia elinympäristönä monille lajeille. Huomion arvoista on se, että useimmat lajiasiantuntijat arvioivat pientalojen pihamaa-alueet kokonaislajimäärältään muita piha-alueita korkeammaksi. (Helsingin kaupunki 2014: 128.) Tutkimusraportissa muistutetaan myös, että yksityiset piha-alueet soveltuvat viheryhteydeksi muun muassa

linnuille ja lepakoille, jos puustoa on pihoidilla riittävästi. Viheryhteyksiä luovat erityisesti piha-alueet, jotka ovat yhteydessä suurempiin viheralueisiin, kuten metsiin. Tässä tapauksessa suuret viheralueet toimivat niin sanotusti lähdepopulaatioina pihoidille, ja näin ollen ne nostavat piha-alueiden lajirikkautta. (Helsingin kaupunki 2014: 55.)

Müllerin (2010) mukaan pihoidissa ja kaupunkien viheralueilla viihtyvien alkuperäiskasvien määrä on vähenemään päin ja hän uskoo sen johtuvan pihojen omistajien ja suunnittelijoiden tietämättömyydestä. Jotta suunta saataisiin käännettyä, kaupungit voivat tehdä oppaita, jotka ohjaavat pihanomistajia ja alan ammattilaisia biodiversiteetin säilyttämiseen lajitasolla. Oppaat voivat esimerkiksi tarjota tietoa ja auttaa pihanomistajia ymmärtämään kestäväää puutarhasuunnittelua ja globaalia biodiversiteettiä. Lisäksi on kiinnostavaa huomiota puutarhojen biodiversiteettiin biologisella sekä kulttuurisella tasolla. Puutarhojen monimuotoisuuden sosiaalisia ja taloudellisia hyötyjä pidetään arvossa, ja niitä voidaan hyödyntää myös globaalilla tasolla biodiversiteetin suojelemiseksi. (Müller 2010b: 332.)

Helsingin kaupungin raportti kertoo siis jotain Helsingin alueen pientalojen pihojen viherrakenteesta, ja Müllerin artikkeli siitä, mikä vaikuttaa pihojen lajirikkauteen ihmistoiminnan tasolla. Tilley tuo kuitenkin artikkelissaan toisenlaisen arkipäiväisen tason pihan tutkimiseen ihmistoiminnallisesta näkökulmasta katsottuna. Tilley (2006) mukaan puutarhoja on tutkittu esimerkiksi niiden moniaististen vaikutusten takia. Hänen mukaansa puutarhanhoidon yhteydessä moniaistiset kokemukset vaikuttavat puutarhaa hoitaviin ihmisiin, ja usein puutarhurit kuvailevat arkipäiväisissä puheissaan puutarhanhoidon aistillisista näkökulmista, kuten mitä värejä puutarhassa on tai mitkä linnut laulavat pihassa. Usein puutarhasta nauttiminen tai siellä oleilu onkin synesteettinen kokemus, jossa ihmisen kaikki viisi aistia ovat mukana ja vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. Puutarhanhoidon pidetään kuitenkin usein vain kasvien kasvattamisena. Tilley kuitenkin uskoo, että puutarhanhoidossa on kyse jostain syvemmästä. Hänen mukaansa puutarhanhoidon on oikeastaan niin sanotusti sielunhoitoa, joka tapahtuu puutarhan hoitamisen kautta. Hänen mukaansa puutarhanhoidon on ihmiskehon ja ihmisten itseilmaisua, jossa hyödynnetään niin aistillisia kuin havaintoon liittyviä asioita. Puutarhanhoidon on moniaistinen kokemus, jonka avulla ihminen

pystyy tuntemaan yhteyttä luontoon ja korjata eksistentiaalista vieraantumista maailmasta, jonka massatuotannon kulttuuri on aiheuttanut. (Tilley 2006: 312 – 313.) Hänen mukaansa puutarhanhoidon perimmäinen merkitys tämän päiväisessä modernissa elämässä liittyy siihen, miten pihanhoitaminen yhdistää ihmiset uudelleen siellä, missä moderni ja urbaani kulttuuri on muuttunut keinotekoisesti pirstaloituneeksi. Hänen mukaansa ihmisen alkukantainen suhde puutarhanhoitoon rakentuu kehollisten aistimusten ja havaintojen kautta. Näiden aistimusten ja havaintojen kautta ihminen on erottamaton osa puutarhaa. Tilleyn mukaan puutarhan hoitaminen tarjoaa ihmisille pakopaikan arjesta ja moniaistisen kokemuksen ihmisyydestä. Aistinvarainen tunnekokemus puutarhaa kohtaan on syvempi ja perustavanlaatuisempi, kuin mitä puutarhurit tai pihanomistajat osaavat tai haluavat kuvailla. Usein tämänlaatuista aistinvaraista kokonaisvaltaista kokemusta kuvaillaan sanoilla ‘harmonia’ tai ‘rentoutuminen’. (Tilley 2006: 329.)

2.5 Käytännön toimintaa ja arkielämää ohjaavat näkökulmat

Tutkielmani kyselylomakkeen kysymykset on pitkälti luotu käytännön toiminnan ja arkielämän konseptien näkökulmia hyödyntäen. Sarah Pinkin (2012) mukaan käytännön toiminta, oli se sitten siivoamista, puutarhanhoitoa tai facebookiin kirjoittamista, ei ole normatiivista tai vastustamiseen pyrkivää. Käytännön toiminta on ymmärrettävä eri tavalla, se voi esimerkiksi mahdollistaa muutoksen tavoittelemisen tai olla sen voimavara. Käytännön toiminta voi samanaikaisesti säilyttää vanhoja tai kehittää uusia tapoja tehdä asioita. Pinkin mukaan on kuitenkin erityisen tärkeä ymmärtää, että käytännön toiminta on aina liitoksissa sitä ympäröiviin konteksteihin tai laajempiin ympäristöihin. (Pink 2012: 14.) Pinkin mukaan käytännön toiminnasta puhuminen on tärkeässä asemassa, kun puhutaan arkielämästä. Käytännön toiminnasta kuitenkin puhutaan eri tavalla eri konteksteissa. Sitä käytetään kuvaavana terminä, mikä kertoo, mitä asioita ihmiset tekevät, mutta myös terminä, joka kuvaa ihmisen toimintaa suhteessa muihin sarjoina toistuviin toimintoihin. Viimeksi mainittu tapa käsitellä käytännön toimintaa antaa termille sosiologisen analyysin raamit kategorian muodossa. Tämän perusteella käytännön toiminta terminä voi viitata esimerkiksi tiskaamiseen tai pyykkäämiseen. (Pink 2012: 26 – 27.)

Pinkin (2012) mukaan yksilön tärkeyden huomioiminen arjen toiminnan konseptissa ei yksinään riitä ymmärtämään, mikä rakentaa käytännön toiminnan erikoisen luonteen. Toisin sanoen yksilöt ja käytännön toiminnot pitää molemmat ymmärtää ja käsitellä osana suurempia kokonaisuuksia ja muodostelmia. Hänen mukaansa ymmärtääksemme käytännön toimintaa tarvitsemme konseptin, joka auttaa meitä ymmärtämään käytännön toiminnot osana ympäröivää maailmaa ja ympäristöjä, ja miten elämän eri elementit, kuten esimerkiksi energia tai uusien lakanoiden tuntu, ovat yhteydessä arkipäiväiseen elämään. (Pink 2012: 33 – 34.)

Pinkin (2012) mukaan nykyään käytännön toimintojen ymmärtämistä yhteiskuntatieteellisistä ja tutkimuksellisista näkökulmista arvostetaan myös muilla tieteenaloilla enemmän. Tieto siitä, missä ja miten käytämme teknologiaa, kulutamme resursseja, tai missä muutokset tapahtuvat arkipäiväisessä elämässämme, on tärkeää informaatiota myös muille tieteenaloille. Yhteiskuntamme innovatiiviset väliintulot, jotka keskittyvät kestävyYTEEN, ilmastonmuutokseen tai ihmisten hyvinvointiin vaativat ymmärrystä arkipäiväisestä elämästä ja siihen liittyvistä konsepteista. Toisin sanoen Pinkin mukaan arkipäiväisen elämämme ja aktivismin suhde pitää ymmärtää niitä ympäröivien ympäristöjen sekä käytännön toimintojen kautta, sillä ne ovat ja ne pitää käsitellä osana suurempia prosesseja. (Pink 2012: 13.)

Tutkielmassani käytännön toiminta nähtiinkin ensisijaisesti arkielämän konseptissa. Tässä arkielämän konseptissa käytännön toimet olivat siis pihatöitä, joita omakotitalojen asukkaat tekivät ja toteuttivat pihoidillaan. Näitä käytännön toimia tutkin kyselylomakkeeni avulla arkielämään syventyvillä kysymyksillä, jotka tuottivat tietoa siitä, minkälaisia valintoja ihmiset tekevät pihatöiden lomassa.

2.6 Arkielämän näkökulmat tämän tutkielman yhteydessä

Arkisen elämän näkökulma on mielestäni tärkeä tutkielmani konseptissa, sillä uskon, että pihanhoitoon liittyvät päätökset ja valinnat tehdään usein ihmisten arkipäiväisen elämän lomassa. Tällä tarkoitan sitä, että pihanhoidon käytännön työt ja pihalla tapahtuvat valinnat ovat yhteydessä myös ihmisten arkisiin aikatauluihin ja

kokemuksiin siitä, kuinka tärkeää pihanhoito on yksilölle. Pihanhoitotyöt tapahtuvat mielestäni ikään kuin arkisen elämän jatkumossa, jossa töiden tekemisestä neuvotellaan niin ihmisten tunteiden, muistojen, omien käsitysten ja erilaisten arkisten työhierarkioiden tasolla.

Tutkielmassani esimerkiksi ihmisen toimijuudella on merkitystä pihatöiden yhteydessä. Tieteen termipankin (2022) mukaan toimijuuden käsitettä on vaikea määritellä, sillä käsitettä käytetään eri tieteenaloilla hyvin eri tavoilla. Toimijuudesta voidaan puhua yksilötasolla, jolloin tarkoitetaan ihmisen kykyä tehdä omaan toimintaan kohdistuvia valintoja ilman ulkopuolista ohjausta. Rakennelähtöinen lähestymistapa taas tarkoittaa toimijuuden lähestymistä kontekstin raameissa, kuten esimerkiksi tässä tutkielmassa pihanhoidon näkökulmasta. Tällöin toimijuutta tarkastellaan myös ihmisen ympäristön kautta. (Tieteentermipankki 2022a.) Toimijuus nähdään tutkielmassani Eteläpellon (n.d.) mukaisesti eräänlaisena aktiivisuutena, jonka avulla ihminen saa elämässään aikaan muutoksia. Toimijuus kumpuaa ihmisen autonomisesta asemasta, jossa hän näkee, että hänellä on kykyjä ja resursseja vaikuttaa omaan elämäänsä. Ihmiset pyrkivät toimijuudellaan tekemään oikeita valintoja omasta näkökulmasta katsottuna, ja nämä valinnat perustuvat aikaisempaan tietoon sekä yksilön tunteisiin ja motivoituneisuuteen asiaa kohtaan. (Eteläpelto n.d.: 1– 3.)

Pihanhoidon arkisuus kietoutuu tutkielmassani myös ihmiskeskeisyyden käsitteeseen, joka Haverisen ja kollegoiden (2021) mukaan tarkoittaa ihmisen pyrkimystä alistaa luonto omaan tahtoonsa, jotta ihminen saisi omat tarpeensa tyydytettyä. Ihmiskeskeisen käsitteen kautta ihmisen toiminta nähdään oikeutettuna tapana saavuttaa tiettyjä päämääriä. (Haverinen, et al. 2021: 21.) Tässä tutkielmassa ihmiskeskeisyys tai ihmislähtöisyys nähdään jokseenkin tämän näkökulman kautta, mutta luonnon alisteinen asema ei ole niin jyrkkä kuin kuvailussa annetaan ymmärtää. Tulkitsen tutkielmassani, että ihmislähtöisyys pihanhoidossa perustuu ihmisten tekemiin arjen valintoihin ja niitä ohjaaviin arvoihin, jotka ovat alati muutoksessa. Luontoa ei aktiivisesti yritetä alistaa ihmisen päämäärien saavuttamiseksi, vaan ihmiskeskeinen toiminta ja siitä johtuvat teot nähdään osana ihmisyyden ja pihanhoidon jatkumoa. Haverinen ja kollegat kuvailevatkin, kuinka ihmisen suhtautumisessa luontoon voidaan erottaa neljä eri

näkökulmaa: utilismi, humanismi, mystisismi ja primitivismi, joista utilismin ja humanismin eräänlainen yhteisajattelu tiivistyy tässä tutkielmassa pihanhoidossa. Utilismi tarkoittaa hyötyajattelua, jossa luonto on alisteinen ihmistahdolle, kun taas humanismin kuvaillaan olevan enemmänkin ihmiskeskeinen asenne, joka pyrkii ihmisen kehitykseen luontoa hyväksi käyttäen. (Haverinen, et al. 2021: 18.)

Tutkielmani kannalta myös ihmisen luontosuhde on tärkeä näkökulma pihanhoidon arkisuuteen liittyen. Kuten Valkonen (2016) toteaa, ihmisen luontosuhde rakentuu arjessa, joka jäsentyy eri elämisen alueisiin. Samanaikaisesti ihmisen luontosuhde rakentuu myös hyvin paikallisesti ja konkreettisesti, sekä kiinnittyy ihmisten käytäntöihin (Valkonen 2016: 128, 222). Haverisen ja kollegoiden (2021) mukaan luontosuhde voi pohjautua moneen asiaan. Sitä voi ohjata esimerkiksi yksilön emotionaalinen luontoyhteys, yksilön käsitys luontoon kuulumisesta tai ihmisen luonnonympäristö ja sen merkitys yksilön identiteetissä. (Haverinen, et al. 2021: 21.) Lahden (2021) mukaan luontosuhde sisältää luontokäsityksen lisäksi kokemuksellisen, emotionaalisen sekä toiminnallisen ulottuvuuden suhteessa luontoon, jolloin luontosuhde voi ilmetä niin subjektiivisena kuin institutionaalisella tasolla. Hän kuitenkin huomauttaa, että luontosuhteesta puhuessamme saatamme ylläpitää keinotekoista erottelua ihmisen ja luonnon välillä, ja että luontokäsitykset muuttuvat ajan saatossa. Varsinkin ihmisen toimijuuden käsitys suhteessa luontoon on muuttunut, mikä heijastaa yhteiskunnallista keskustelua siitä, miten ihminen on nähty osana tai irrallisena luonnosta. (Lahti 2021: 4.)

Myös pihanomistajien esteettiset arvot nousivat keskiöön tutkielmani aineiston analyysin yhteydessä. Haapala (2020) korostaa, että esteettiset arvot eivät ole pysyviä, vaan muuttuvat ajan saatossa. Esteettiset arvot ovat yhteydessä ihmisten kulttuuriin, ja niitä määrittelevät kulttuurin yhteiskunnalliset muutokset, kuten esimerkiksi ilmastonmuutos. Esteettiset arvot ovat luonteeltaan moninaisia ja rikkaita. (Haapala 2020: 223.) Tieteen termipankin (2022b) mukaan esteettiset kokemukset tuottavat esteettisiä arvoja. Esteettiset arvot nähdään normatiivisina ominaisuuksina, joita esteettisellä objektilla voi olla. (Tieteentermipankki 2022b.) Tässä tutkielmassa

pianhoidon esteettiset arvot nähdään pihan tuottamien esteettisten kokemusten kautta, joissa hyvän pihan kriteerit nousevat keskiöön.

3. Metodi

Tutkielmani on laadultaan monitieteinen tutkimus, jonka tarkoituksena on selvittää ja pohtia linkkejä ihmisten omien pihanhoito kokemusten ja biodiversiteetin säilyttämisen välillä. Tutkielmassani yhdistän laadullisia ja määrällisiä aineistoja, joiden avulla tarkoitukseni on löytää biodiversiteetin sekä pihanhoidollisten käytäntöjen ja merkitysten suhteita.

Mikkelin ja Pakkasvirran (2007) mukaan monitieteinen tutkimus on luonteeltaan kokoavaa ja se edustaa samanaikaisesti useita tieteenaloja. Monitieteiselle tutkimukselle on tyypillistä, että tutkimusongelmaa tarkastellaan samanaikaisesti eri alojen teorioiden, metodien sekä kysymyksenasetteluiden kautta. Osatutkimukset yhdistyvät lopulta loppuraportissa tai tutkielman pohdinnassa. Mikkeli ja Pakkasvirta kuvailevat monitieteisen tutkimuksen olevan eräänlainen monialainen projekti käsillä olevan ongelman selvittämiseksi. He kuitenkin kritisoivat monialaista tutkimusta siitä, että tieteidenvälistä vuorovaikutusta ei välttämättä todellisuudessa synny. He kuvaavat monitieteistä tutkimusta “salaattikulhoksi”, jossa eri ainekset ovat samassa astiassa samanaikaisesti, säilyttäen oman ominaisuutensa. (Mikkeli & Pakkasvirta 2007: 63 – 65.) Tutkielmassani katson biodiversiteettiä ja sen säilyttämistä ihmistoiminnallisesta ja käytäntöön painottuvasta näkökulmasta, hyödyntäen samalla muun muassa biologian, sosiaalitieteiden sekä ekologian näkökulmia sekä teoriaa. Tutkielmassani määrällisellä aineistolla on kontekstualisoiva tehtävä, määrällisten kysymysten tarkoitus on ottaa selville olemassa olevat pihalliset todellisuudet sekä ihmisten motivaatio pihanhoitoa ja biodiversiteetti työtä kohtaan, kun taas laadullisella aineistolla on tutkielmassani selittävä ja kokoava tehtävä. Laadullinen aineisto antaa ihmislähtöisen näkökulman siihen, miten pihanomistajien arki, käytännön toiminta ja merkitykset näkyvät pihoilla ja miten ne vaikuttavat omakotitalojen pihojen biodiversiteettiin.

3.1 Kyselylomake aineisto

Tutkielmani aineisto on kerätty kyselylomakkeella, joka sisältää sekä määrällisiä, että laadullisia kysymyksiä. Kyselylomake on luotu Google Forms -alustan avulla ja jaettu

Helsingin itäisen suurpiirin alueen facebook ryhmissä: Kontula, Myllypuro, Puotila & Vartsika, ITÄ-HELSINKI, Vuosaari (Uusi Vuosaari-ryhmä), Mellunmäki - Mellunkylä sekä Marjaniemi Helsinki. Vastauksia kyselyyn tuli 37 kappaletta. Tarkoituksena oli laatia kyselylomake, jonka kysymykset olivat yleistajuisia. Kysymyksissä käytettiin puhekielessä käytettyjä termejä eliölajeille, eli niin sanotusti tarkkaa tieteellistä kieltä vältettiin käyttämästä. Laadulliset kysymykset selvittivät ihmisten omakohtaisia pihanhoidokokemuksia ja määrälliset kysymykset mittasivat omakotitalojen asukkaiden pihanhoidollista todellisuutta, sekä motivaatiota ja tietoisuutta monimuotoisuusaspektien kannalta. Vastausten pituudet olivat hyvin vaihtelevia. Osa vastauksista oli pitkiä ja monivirkkeisiä kun taas osa oli vain muutaman sanan pituisia.

Kyselylomake on laadittu Tietoarkiston (2022a) artikkelin “Kyselylomakkeen laatiminen” vinkit huomioiden. Artikkelissa painotetaan esimerkiksi lomakkeen kohtuullista pituutta, selkeyttä sekä loogisuutta. Artikkelin mukaan lomakekysely pitää toteuttaa kohderyhmän oppineisuus huomioiden ja laatia kysymykset helppotajuisiksi. Lomakkeen vastausajan ei tulisi ylittää 15-20 minuuttia ja sen rakenteen on oltava selkeä ja johdonmukainen. Myös kysymysten arviointi perusteiden on oltava johdonmukaisia ja yhteismitallisia. Kysymysten täytyy olla kieleltään yleistajuisia, eivätkä ne saa olla liian pitkiä. Kyselylomakkeen on herätettävä luottamusta tietosuojan näkökulmasta ja kysymyksiin vastaamiseen kannattaa antaa ohjeet. Kysymysten kannattaa olla loogisessa järjestyksessä aihealueittain. Tässä tutkielmassa kysymykset olivat teemoittain järjestyksessä, joiden aihealueet käsittelivät muun muassa pihanhoidon käytänteitä, asenteita, lajistorikkautta ja pihanhoidon biodiversiteetti elementtejä. Pääsäännöksi artikkelissa mainitaan, että kaikkea kysytään kohtuullisen tarkasti, sillä analyysivaiheessa hienojakoinen informaatio on helpompaa tiivistää, kun taas karkeajakoista informaatiota ei voida muuttaa hienojakoisempaan muotoon. Kyselylomakkeessa kannattaa mainita, että tutkija on kiinnostunut vastaajan omasta mielipiteestä ja johdattelevia kysymyksiä on syytä välttää. (Tietoarkisto 2022a.) Tutkielmani kyselylomake on laadittu näistä lähtökohdista. Laadin kyselylomakkeen rakenteen mahdollisimman johdonmukaisesti ja käyttämäni kieli on yleistajuista, kuten yllä olevissa esimerkeissä kerron. Rytmitin kyselylomakkeen kysymykset aihealueittain ja koska lomakkeella oli kymmenen avointa kysymystä halusin rakentaa

kokonaisuudesta miellyttävän vaihtelevan, jotta vastaaminen ei tuntuisi raskaalta. Kysymysten järjestyksessä tämä näkyi siinä, että avoimien kysymysten välillä oli määrällisiä kysymyksiä, kuitenkin niin, että kysymysten jatkumossa säilyi aihealueiden punainen lanka. Laitoin lomakkeen johdantoon tietoa vastaajien yksityisyyden säilyttämisestä ja kysymyksiin todenmukaisesti vastaamisesta. Kysymykset pohjautuivat tutkielman teoriaan biodiversiteetistä, biodiversiteetti työstä sekä arkielämästä ja pihasta paikkana. Kysymykset selvittivät ihmisten arkipäiväisiä kokemuksia, käytännön toimintaa, esteettisiä arvoja sekä luontosuhdetta. Kyselylomakkeessa oli yhteensä 21 kysymystä, joista 11 oli määrällisiä kysymyksiä ja 10 laadullisia avoimia kysymyksiä. Analyysissa Google Formsin tekemiin vastauksien tiivistelmiin viitataan tekstissä tunnisteella K1–K21, jotka tarkoittavat kyselylomakkeella olevia kysymyksiä. Esimerkiksi viite (K9) tarkoittaa kyselylomakkeen kysymystä numero yhdeksän ja sen vastauksien tiivistelmää.

3.2 Analyysimenetelmä: Sisällönanalyysi

Käsittelen tämän tutkielman aineiston laadullisen sisällönanalyysin menetelmin. Tietoarkiston (2022b) artikkelin “Laadullinen sisällönanalyysi” mukaan laadullinen sisällönanalyysi on hyvin lähellä teemoittelua. Teemoittelua ja sisällönanalyysia verrataan usein toisiinsa ja niitä käytetään vaihtoehtoisina nimityksinä toisilleen, mutta niillä on silti eroja. Toisin kuin teemoittelussa, sisällönanalyysissa ei keskitytä aineiston kieleen vaan vastausten sisältöön. Sisällönanalyysissa keskitytään siihen, mistä vastaajat kertovat ja mitä teemoja vastauksista nousee esiin. Laadullinen sisällönanalyysi perustuu niin sanotusti tutkijan tekemällä “koodaukselle”, jossa aineistosta nimetään ja tunnistetaan sisällöllisiä elementtejä. Tämä koodaus voi olla aineistolähtöistä tai teorialähtöistä. Aineistolähtöisessä koodauksessa tutkija etsii aineistosta kohtia, jotka kertovat tutkittavasta asiasta. Teorialähtöisessä koodauksessa tutkija valitsee aineistosta teoriaan liittyvät kohdat. Molempien tapojen yhdistäminen on yleistä sisällönanalyysia tehdessä. Koodaus on eräänlainen työvaihe, jonka avulla tutkija pääsee kiinni aineiston analyysiin. Kerätystä koodausaineistosta pyritään edelleen tekemään yleistäviä johtopäätöksiä ja aineistolta voidaan kysyä tarkentavia kysymyksiä kuten “Mikä sisällöissä on kiinnostavaa?” tai “Miten eri aineiston osissa on eroavaa tai yhdistävää?”.

Lopuksi pohditaan, miten aineistosta voidaan muodostaa kokonaiskuva. Artikkelin mukaan sisällönanalyysi ei varsinaisesti pohjaa millekään erityiselle teoreettis-metodologiselle ajattelulle, vaan analyysia ohjaavat kerätty aineisto ja tapauskohtainen analyysi. (Tietoarkisto 2022b.)

Tutkielmani aineisto on kaksiosainen: määrällinen ja laadullinen. Määrällisen aineiston analysoin laadullista aineistoa kevyemmin, sillä sen tehtävänä on tuottaa yleislaadullisempaa tietoa siitä, minkälaisia monimuotoisuutta tekeviä elementtejä omakotitaloasujien pihoilta löytyy, mistä pihanomistajat hakevat tietoa ja kuinka tietoisia he ovat omalla pihallaan tapahtuvista ja siellä olevista biodiversiteettiin liittyvistä asioista. Määrällisen aineiston tarkoituksena on antaa tutkielmalleni raamit, joihin voin peilata laadullisesta aineistosta nousevia teemoja ja tutkia niiden välisiä yhteyksiä. Laadulliseen aineistoon, eli kyselylomakkeen avoimiin kysymyksiin paneudun tarkemmin. Analysoin ja teemoittelen avoimien kysymysten avulla tuotetun aineiston sisällönanalyysiin nojautuvien menetelmin. Lähestyn ja analysoin aineistoa niin aineisto- kuin teorialähtöisestikin. Tämä tarkoittaa tutkielmani tasolla sitä, että alku analyysissä eli aineistolähtöisessä koodaamisessa etsin toistuvia aiheita, eli teemoja. Näitä aineistosta nousseita teemoja tutkin tarkemmin vertaamalla niitä teoriasta nouseviin biodiversiteettiin potentiaalisesti vaikuttaviin näkökulmiin. Laadullisesta aineistosta esiin nousseet biodiversiteettiin liittyvät näkökulmat olivat:

- Pihanhoidollinen toimijuus
- Pihatöiden mielekkyys
- Hyvän pihan kriteerit
- Pihanomistajien luontosuhde
- Pihanhoidon ihmislähtöisyys

3.3 Määrällinen aineiston analyysi: Kontekstualisoivat kysymykset

Kyselylomakkeessa selvitettiin pihanomistajien tietoisuutta pihansa monimuotoisuudesta ja pihalla tapahtuvista monimuotoisuutta tukevista toiminnoista määrällisin kysymyksin. Lomakkeella kysyttiin kysymyksiä, jotka antoivat esimerkiksi

suuntaa siitä, kuinka tietoisia omakotitaloasujat ovat pihansa lajirikkaudesta tai pihalla tavatuista vieraslajeista. Lomakkeella selvitettiin myös omakotitalo asukkaiden puutarhajätteiden kierrätystavoista, monimuotoisuutta tukevien rakenteiden olemassaolosta piha-alueilla, sekä motivaatiota monimuotoisuuden säilyttämistä kohtaan. Lopuksi kysyttiin vielä, mitä kautta omakotitaloasujat hankkivat tietoa puutarhan hoitoon liittyvissä kysymyksissä. Määrällisen aineiston tarkoituksena tässä tutkielmassa on antaa lisätietoa pihanhoidollisesta todellisuudesta. Määrälliset kysymykset on avattu tutkielmassa kevyemmin ja niistä saatu informaatio laadultaan suuntaa antavaa. Määrälliset kysymykset käsitellään ryhmittäin: Lajistolliset kysymykset, jotka mittaavat pihalla tavattujen kasvi, eläin ja hyönteislajien määrää. Kompostointiin liittyvät kysymykset, vieraslajeja kartoittavat kysymykset, monimuotoisuus elementtejä mittaavat kysymykset sekä tiedonhakua mittaavat kysymykset. Näitä kokonaisuuksia tutkin yhdessä ja nostan niistä silmiinpistävät tiedot, eli yleisimmät vastaukset, jonka jälkeen pohdin niiden vaikutusta pihojen biodiversiteettiin.

3.4 Laadullisen aineiston analyysi: Avoimet kysymykset

Avoimet kysymykset on käsitelty Google Formsin ”Tiivistelmä” menetelmän avulla. Tiivistelmä luo vastauksista katsauksen, jossa täysin samat vastaukset on niputettu yhden vastauksen alle. Tämän tapainen tiivistelmä siis luo yleiskatsauksen kokonaisaineistosta. Avointen kysymysten vastaukset eivät kuitenkaan usein olleet keskenään täysin samanlaisia, mutta joitain yksisanaaisia vastauksia Google forms tiivisti yhteen, kuten esimerkiksi kysyttäessä ”Mitä pihanhoito tuo sinulle arkeesi?” monet vastasivat sanan ”iloa”. Laadullisen aineiston avoimet kysymykset ohjasivat ihmisiä kertomaan omakohtaisia kokemuksia pihanhoidosta. Kysymykset käsitelivät muun muassa ihmisten arkielämää, käytännön tapoja, esteettisiä arvoja sekä luontosuhdetta pihanhoidon kontekstissa. Arkielämään pohjautuvat ja sen merkityksiä selvittävät kysymykset tuottivat tietoa muun muassa siitä, mitä pihanhoito tuo omakotitaloasujille arkeen, mikä pihanhoidossa koetaan tärkeäksi ja loi kuvaa siitä, minkälaisina pihanhoitajina ihmiset pitävät itseään. Käytännön tapoja kartoittavat kysymykset tuottivat tietoa siitä, miltä pihanhoidolliset työt tuntuivat ja minä vuodenaikana

pihanomistajat nauttivat pihatöistä eniten ja vähiten. Esteettisiä arvoja kyselylomakkeella lähestyttiin unelmapiha-käsitteen kautta ja vastaajat pohtivat kysymyksissä sitä, minkälainen olisi heidän unelmapihansa ja mitä he muuttaisivat tämänhetkisessä tilanteessa pihoillaan. Vastaajien luontosuhdetta kartoitettiin kysymyksillä, jotka mittasivat ihmisten suhtautumista pihalle tuleviin eläimiin ja hyönteisiin. Vastaajat myös pohtivat, mitä luonto tarkoittaa heille pihanhoidon yhteydessä.

Analysoin laadullista aineistoa sisällönanalyysin menetelmin. Alkuanalyysissa koodasin aineistosta nousevat teemat, jotka nousivat aineistosta esiin siksi, että ne toistuivat vastauksissa usein ja näyttäytyivät teorian valossa tärkeiltä. Ensimmäiseksi teemaksi aineistosta nousi erityisesti se, miten ihmiset kuvailivat pihanhoidon käytäntöjä toiminnan tasolla ja kuinka he kuvailivat omaa aktiivisuuden tason suhdetta pihatöihin. Kysymykset, joiden vastauksissa toistuivat nämä näkökulmat, tulkitsin kertovan jotain ihmisten toimijuudesta. Erityisesti kysymykset siitä, mitä pihanhoito tuo ihmisten arkeen ja minkälaisia pihanhoitajia vastaajat kokivat olevansa, tulkitsin kertovan jotain vastaajien toimijuudesta. Toinen teema, joka vastauksista nousi esiin, oli pihatöiden mielekkyys. Tämä näkökulma tuli esiin erityisesti sellaisten kysymysten kautta, jotka tuottivat tietoa siitä, miten pihanhoidolliset toimet koettiin ja minä vuodenaikana pihatyöt tuntuivat raskailta tai mukavilta. Ihmiset kuvailivat näissä vastauksissa sitä, minkälaisia tuntemuksia heillä oli pihatöitä kohtaan ja minkälaisia valintoja he tekivät näiden tuntemuksien perusteella. Kolmas teema, joka vastauksista nousi esiin, oli hyvän pihan kriteerit. Kysymykset unelmapihasta ja siitä, miten ihmiset muuttaisivat pihojaan, kertoivat erityisesti tästä teemasta jotain. Ihmiset kuvailivat sitä, minkälaista pihaa he arvostivat ja perustelivat vastauksiaan pihan potentiaalisen visuaalisuuden sekä esteettisten arvojen näkökulmasta. Neljäs teema, joka vastauksista nousi esiin, oli pihanomistajien luontosuhde. Kysyttäessä luonnon roolista pihanhoidon yhteydessä tai pihalla vierailevista ja siellä olevista eliöistä ihmiset perustelivat valintojaan siitä näkökulmasta, miten ne joko hyödyttivät tai haittasivat heitä. Viimeinen teema, joka nousi analyysistä esille, oli ihmislähtöisyyden näkökulma pihanhoitoon. Tämä teema oli siinä mielessä koko aineiston punainen lanka, että ihmiset usein perustelivat valintojaan sillä, mitä pihatyöt toivat heille arkeen henkilökohtaisella tasolla. Erityisesti kysyttäessä

siitä, mikä pihanhoidossa on vastaajille tärkeintä, ihmiset perustelivat vastauksiaan hyvin ihmislähtöisestä näkökulmasta. Analyysissäni läpikäyn näitä näkökulmia teorian kautta ja vastaan tutkimuskysymykseeni siitä, miten nämä ihmistoiminnallisuuteen liittyvät käytännön toimet ja merkitykset ovat suhteessa pihojen biodiversiteettiin.

3.5 Tutkielman eettisyys

Tutkielmani aineiston keruuta varten luotu kyselylomake on käsitelty ja levitetty hyvien tutkimuskäytäntöjen mukaisesti:

Hyvä tutkimuskäytäntö edellyttää, että tutkittavilta saadaan tutkimukseen osallistumisestaan asiaan perehtyneesti annettu suostumus (informed consent), millä pyritään estämään tutkittavien manipulointi tieteen nimissä. Perehtyneisyydellä tässä tarkoitetaan sitä, että tutkittavalle kerrotaan kaikki oleellinen tieto siitä, mitä tutkimuksen kuluessa tulee tapahtumaan, ja että tutkittava on informaation ymmärtänyt. Suostumuksella puolestaan tarkoitetaan sitä, että tutkittava kykenee tekemään rationaalisia arviointeja hänelle annettujen tietojen perusteella, ja että tutkittava osallistuu tutkimukseen vapaaehtoisesti.

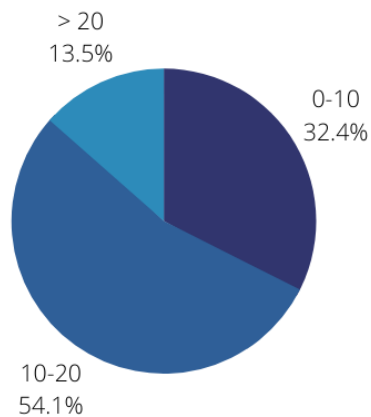
(Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tutkielmani kyselylomake oli jaossa internetin kautta facebook-ryhmissä. Facebookin ryhmissä kyselylomakkeen saate tekstissä kerrottiin minkälaista tutkimusta aineistolla tehdään ja mihin aineistoa käytetään. Vastaajat saivat itse valita haluavatko he vastata kyselyyn ja kyselylomakkeen avulla ei kerätty vastaajien henkilötietoja. Vastauksista ja analyysissä käytettävistä lainauksista ei voida päätellä yksityishenkilöitä. Kyselylomakkeen ingressissä oli lisätietoa kyselyyn vastaamisesta ja sillä haluttiin informoida vastaajia siitä, että kyselyyn vastaaminen tarkoittaa suostumuksen antamista vastausten käsittelyyn tämän tutkielman yhteydessä. Vastaukset arkistoidaan tutkielman tekijän tietokoneelle, salasanan taakse, johon vain tutkielman tekijällä on pääsy. Arkistoidut vastaukset säilytetään tutkielman tekijän tietokoneella kuusi kuukautta, jonka jälkeen aineisto hävitetään.

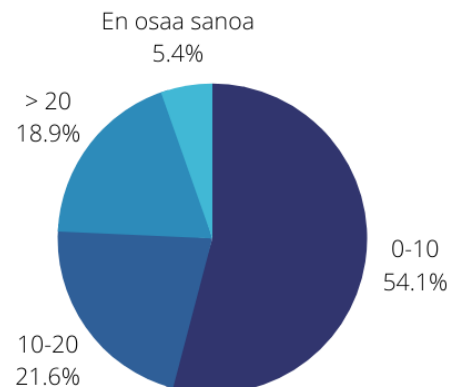
4. Analyysi

4.1 Pihojen viherrakenne ja biodiversiteetti

Arvioi karkeasti kuinka monta eri puu- ja pensaslajia pihallasi kasvaa

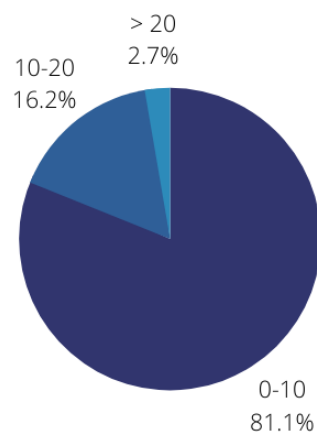

Arvioi karkeasti kuinka monta perennalajia pihallasi kasvaa

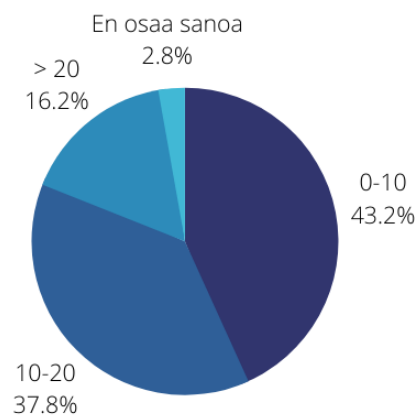

(K9 & K10.)

Arvioi karkeasti kuinka monta eri luonnonvaraista eläinlajia olet kohdannut pihallasi

Arvioi karkeasti kuinka monta hyönteislajia olet kohdannut pihallasi

(K11 & K12.)

Kasvislajiston kohdalla on selvää, että omakotitaloasujat arvioivat puu- ja pensaslajien olevan runsaampia ja rikkaampia kuin pihalla olevien perennalajien. 54,1% vastaajista arvioi pihallansa kasvavan kymmenestä kahteenkymmeneen eri pensas- ja puulajia, kun

taas perennalajien kohdalla suurin osa vastaajista (54,1%) arvioi, että perennalajeja on pihalla nollasta kymmeneen eri lajia. Tulokseen voi vaikuttaa se, että puu- ja pensaslajit ovat kooltaan suurempia, joten niitä on myös helpompi havaita ja laskea. Toisaalta perennalajien kohdalla 18,9% vastaajista arvioi pihalla kasvavan yli 20 eri perennalajia. Tulos viittaa siihen, että pihanomistajat ovat tietoisia siitä, minkälaista kasvillisuutta pihoilla kasvaa, sillä hyvin harva vastasi kysymykseen “en osaa sanoa”. On selvää, että pihat ovat puu- ja pensaslajistoltaan rikkaampia kuin perennalajistoltaan, mikä taas saattaa kertoa jotain siitä, minkälaisia omakotitalojen pihat ovat viherrakenteeltaan. Puut ja pensaas tarjoavat varjoa ja suojaa eläimille ja tekevät pihoista vaihtelevampia.

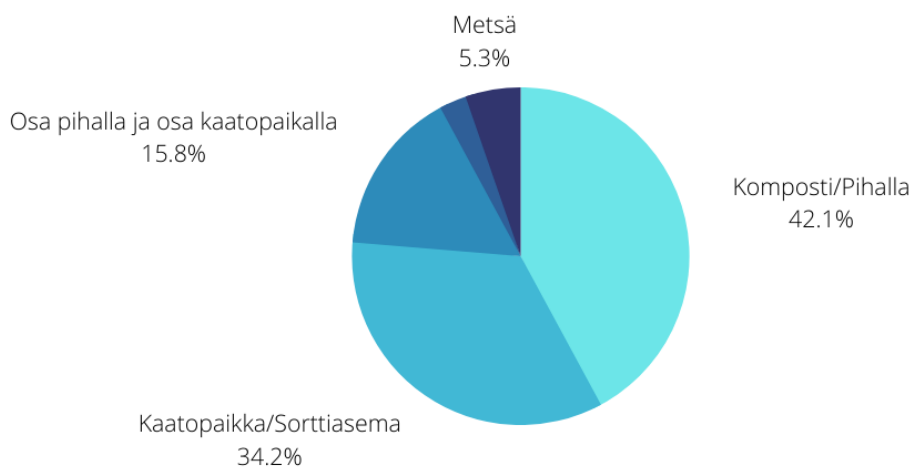
Pihalla kohdattuja eläimiä ja hyönteisiä mittaavissa kysymyksissä oli selvää, että eläimiä omakotitaloasujat ovat lajistotasolla kohdanneet harvemmin. Eläinten kohdalla 81,1% vastaajista kertoo nähneensä 0-10 eläinlajia pihallaan, kun taas hyönteisten kohdalla hajonta on suurempaa. Hyönteisten kohdalla 43,2% vastaajista kertoo kohdanneensa 0-10 hyönteislajia pihallaan ja 37,8% 10-20 lajia ja 16,2% enemmän kuin 20 lajia. Hyönteisten lajikirjo on vastaajien mukaan siis suurempi kuin eläinten. Tähän saattaa vaikuttaa pihojen viherrakenne ja esimerkiksi se, onko vastaajilla lemmikkieläimiä, jotka häätävät villejä eläinlajeja pihoilta. Hyönteisten tuloa pihoille on vaikeampi säädellä, kun taas isokokoisten villieläimien, kuten supikoiran ja jäniksen reitteihin vaikuttavat paljolti pihan avoimuus tai suojaisuus ja se, miten pihan viherrakenne tarjoaa sopivia kulkukäytäviä villeille nisäkäs- ja lintulajeille (Apfelbeck et al. 2020: 2).

Helsingin kaupungin *Helsingin kestävä viherrakenne-* tutkimusraportissa (2014) kuvaillaan yksityisten pihojen luonnetta. Pientalojen pihat luokiteltiin raportissa Helsingin rakennetun ympäristön monimuotoisimmaksi biotoopiksi ja aikaisempien tutkimusten valossa todetaan, että pientalojen pihat voivat toimia hyvänä elinympäristönä monille lajeille. Lajirikkauteen vaikuttavat piha-alueiden koko, lajien määrä ja pihan puustoisuus. Raportissa arvioidaan, että suurien puutarhamaisten yksityispihojen pirstaloituminen johtaa lajirikkauden heikkenemiseen ja että pihojen lajirikkauteen vaikuttaa myös pihojen hoitointensiteetti. Helsingissä ei ole kuitenkaan tehty kattavaa lajistositelutystä pientalojen pihoilta. Pientalojen pihojen koko ja

kasvillisuusrakenne vaihtelevat Helsingissä suuresti nurmikkomaisista, puutarhamaisiin, joista jälkimmäisen arvioidaan olevan lajistoltaan rikkaampi elinympäristö. Alueilla, joilla yleisiä puistoalueita on vähän, pientalojen pihoilla voi olla suurempi merkitys lintu- tai hyönteispopulaatioiden kannalta. Raportissa kerrotaan esimerkkejä Englannista, missä pihojen ja puutarhojen tutkimuksella on pitkät perinteet. Tutkimustulokset Englannista osoittavat, että yksityispihat voivat olla kasvistollisesti lajirikkaita, riippuen pihanhoitotavoista, sekä pihan koosta. Kasvistollisesti monimuotoiset pihat taas tarjoavat hyviä elinympäristöjä muun muassa hyönteisille. Huomion arvoista on se, että omistajien sosioekonominen asema näytti korreloivan positiivisesti kasvi- ja lintumäärien kanssa. (Helsingin kaupunki 2014: 55 – 61.)

4.2 Pihoilla tapahtuvat biodiversiteettiin vaikuttavat toimet

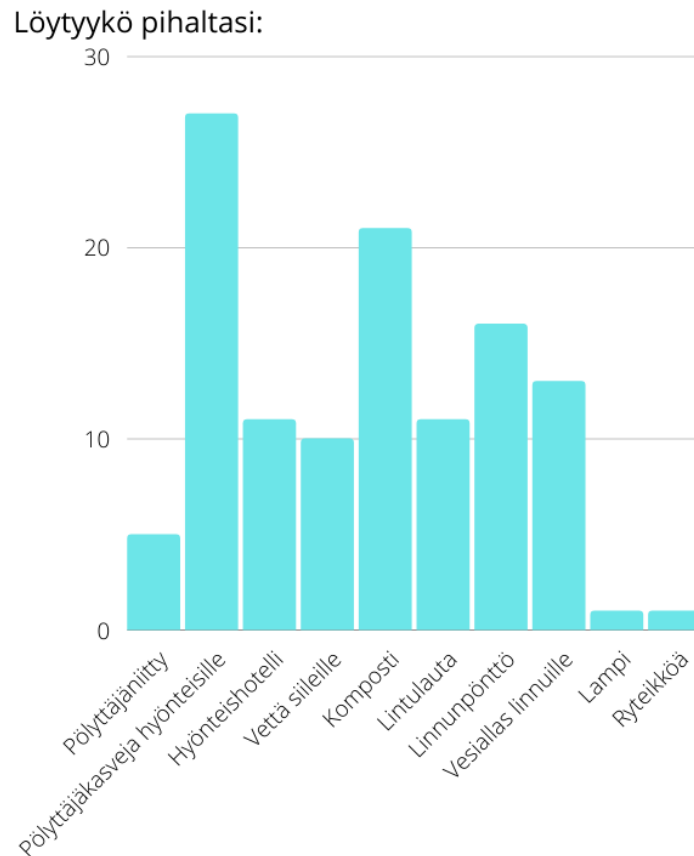
Miten käsittelet puutarhajätteesi?

(K15.)

Omakotitaloasujien puutarhajätteiden käsittely oli vaihtelevaa, mutta suurin osa vastaajista kertoi käsittelevänsä puutarhajätteesä pihallaan. Hyvin usein vastaajat painottivat kompostoivansa pienemmät jätteet pihallaan, mutta vievänsä suuremmat oksat esimerkiksi kaatopaikalle tai sorttiasemalle. Kysymyksen vastauksien perusteella voidaan sanoa, että suurin osa puutarhajätteestä käsitellään siis omakotitalojen pihoilla. Mielenkiintoista oli se, että 2,6% vastaajista vastasi kysymykseen “en osaa sanoa”.

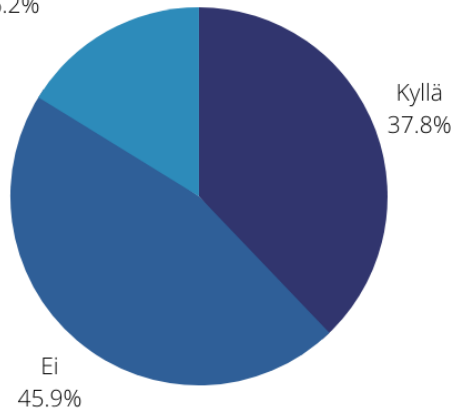
Esimerkiksi Helsingin kaupungin (n.d.) mukaan pihojen biodiversiteetin kannalta on hyvä, että puutarhajätteet kompostoidaan siellä missä niitä syntyy. Pihakomposti on monien hyönteislajien koti ja oikein hoidettuna se tarjoaa pihanomistajille maanparannusainetta. (Helsingin kaupunki n.d.: 23.)

(K18.)

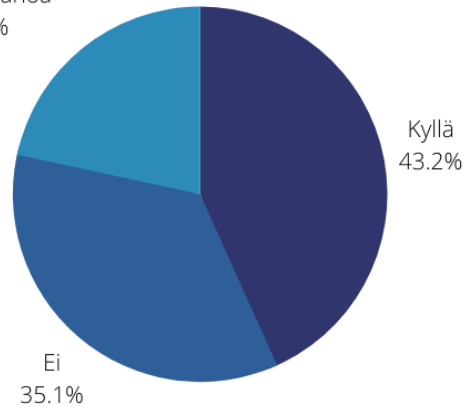
Onko sinulla kiinnostusta tietää yllämainituista asioista enemmän?

En osaa sanoa
16.2%

Haluaisitko mahdollisesti perustaa jonkun yllämainituista asioista pihallesi?

En osaa sanoa
21.6%

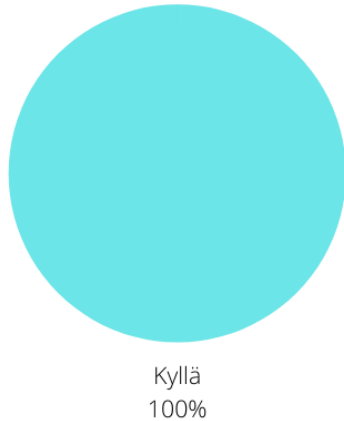

(K19 & K20.)

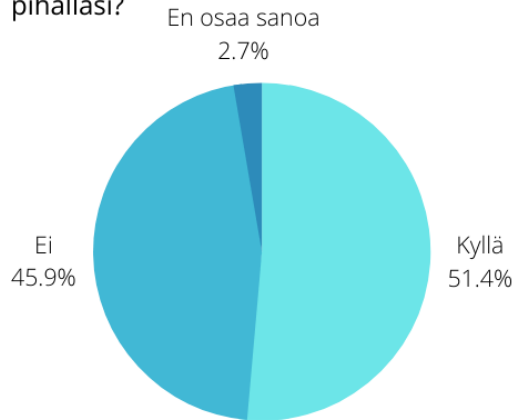
Monimuotoisuutta tukevia rakenteita ihmiset vastasivat löytyvän pihoiltaan usein. Varsinkin pölyttäjäkasveja, komposti, linnunpönttö- ja vesiallas sekä hyönteishotellit olivat suosittuja elementtejä. Huomattavaa oli kuitenkin se, että alle 40% omakotitaloasujista ilmaisi olevansa kiinnostuneita tietämään monimuotoisuutta tukevista elementeistä lisää, mutta yli 40% haluaisi kuitenkin perustaa jonkin yllämainituista rakenteista/elementeistä pihallensa. Biodiversiteetin kannalta erilaisten monimuotoisuutta tukevien elementtien olemassaolo pihoilla avustaa sen kehittymistä paremmaksi. Helsingin kaupungin (n.d.) *Kaupunkiluonto monimuotoiseksi* sekä Marttojen (2020) *Monimuotoinen kotipiha* -esitteissä käydään läpi ja esitellään monia rakenteita ja elementtejä, joita ihmiset voivat perustaa pihoilleen. Esitteissä mainitaan samoja rakenteita, kuin mitä vastaajat ovat valinneet kysymyslomakkeessa, mutta kysymyslomakkeeseen tuli myös muita, uusia vaihtoehtoja vastaajien puolelta, kuten lampi ja ryteikkö. Tästä voidaan tulkita, että osa pihanomistajista on erityisen tietoisia luonnon monimuotoisuutta tukevista teoista ja osa toteuttaa näitä tekoja pihoillaan, ehkä jopa tietämättään niiden biodiversiteetti vaikutuksia. Tämä saattaa kertoa siitä, että osa vastaajista ei ole ehkä tietoisia siitä, mitä monimuotoisuustyö oikeastaan on, vaikka he samanaikaisesti edistävät sitä omilla pihoillaan.

4.3 Pihanomistajien vieraslajitietoisuus ja tiedonhaun lähteet

Oletko kuullut haitallisista vieraslajeista?

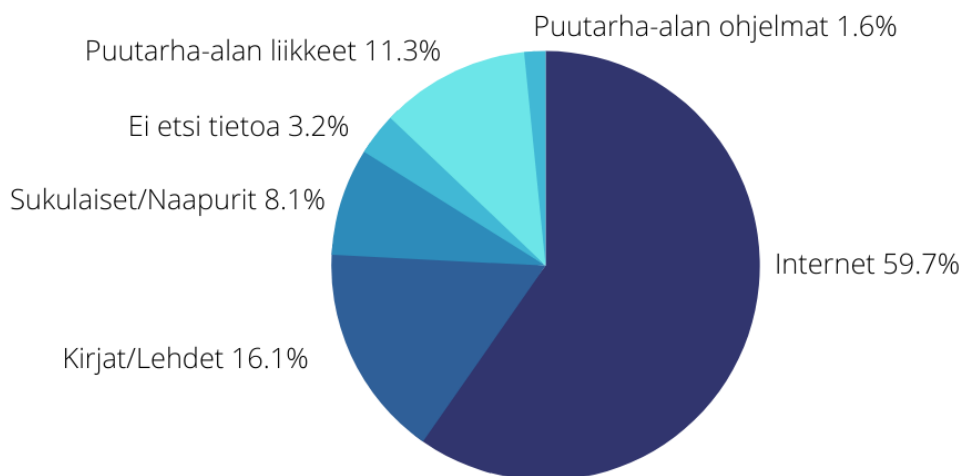
Oletko tavannut haitallisia vieraslajeja pihallasi?

(K16 & K17.)

Vieraslajeista kysyttäessä on selvää, että omakotitaloasujat ovat hyvin perillä vieraslajien olemassaolosta ja suurin osa (51,4%) vastaajista on tavannut niitä myös omalla pihallaan. Tämä viittaa siihen, että omakotitaloasujat ovat hyvin tietoisia siitä, mitä vieraslajit ovat ja osaavat tunnistaa niitä pihoillaan. Vieraslajien tunnistaminen ja niiden hävittäminen on biodiversiteetin kannalta tärkeä teko pihamaalla. Helsingin Kaupungin (n.d.) *Kaupunkiluonto monimuotoiseksi* -esitteessä puhutaan vieraslajien hävittämisestä ja tunnistamisesta. Esitteen mukaan vieraslajit ovat erityisen haitallisia luonnonmonimuotoisuuden kannalta, sillä voimakkaasti levitessään ne valtaavat alaa alkuperäiskasveilta ja yhdenmukaistavat eliöyhteisöjä. Vieraslajit kilpailevat tilasta alkuperäislajien kanssa ja tässä kilpailussa vieraslajit usein dominoivat, sillä niillä ei ole ympäristöissä luontaisia vihollisia. (Helsingin kaupunki, n.d.: 24.)

Jos etsit tietoa pihanhoidosta, mihin käännyt?

(K21.)

Omakotitaloasujat etsivät tietoa pihanhoidosta suurimmaksi osaksi internetin välityksellä (59,7%), mutta myös kirjoista ja alan lehdistä (16,1%) sekä alan liikkeistä (11,3%), osa taas hankki tietoa puutarha-alan televisio ohjelmista (1,6%). Merkittävää oli myös naapureilta ja tutuilta neuvojen etsiminen (8,1%) pihanhoidon yhteydessä. Omakotitaloasujien tiedonhaku näyttää olevan siis internetpainotteista ja samalla myös itsekseen tehtävää. Osa pihanhoitajista (3,2%) ilmoitti, ettei etsi tietoa pihanhoidosta lainkaan. Biodiversiteetin kannalta on toki hyvä, että ihmiset etsivät tietoa pihanhoidosta itsenäisesti ja muilta kysyen, mutta se kuinka tietoisia ihmiset ovat luonnon monimuotoisuudesta vaikuttaa ihmisten tiedonhakuun ja pihoilla tapahtuviin ratkaisuihin. Tämän tiedon perusteella, ei voida kuitenkaan vetää johtopäätöksiä siitä, miten tiedonhaku vaikuttaa pihojen biodiversiteettiin vaan se kertoo enemmän siitä, kuinka helposti pihanhoitoon liittyvää tietoa on pihanomistajien saatavilla.

Määrällisten kysymysten perusteella voidaan sanoa, että omakotitalojen pihat ovat viherrakenteeltaan melko vaihtelevia ja ihmiset ovat hyvin tietoisia pihallaan olevista puista, pensaista sekä perennoista. Pihoilla tavataan paljon hyönteislajeja verrattuna eläinlajeihin, mutta eläinlajejakin esiintyy pihoilla kohtuullisen paljon. Suurin osa pihanomistajista käsittelee puutarhajätteensä pihallaan kompostoiden, joka tukee pihan monimuotoisuutta. Pihanomistajat ovat tietoisia vieraslajeista ja ovat tavanneet ja tunnistaneet niitä pihoillaan usein. Vastauksista päätellen omakotitalojen pihoilla esiintyy runsaasti monimuotoisuutta tukevia rakenteita ja elementtejä, vaikka ihmiset

eivät välttämättä olisi tietoisia niiden biodiversiteetti vaikutuksista. Mielenkiintoista oli se, että vastaajia ei niinkään kiinnostanut tietää elementeistä enempää, mutta suurin osa halusi perustaa niistä jonkin pihallensa. Pihanhoidon tiedonhakuun ihmiset käyttivät useimmiten internetiä sekä kirjoja ja lehtiä.

4.4 Pihanhoidollinen toimijuus ja biodiversiteetti

Kyselylomakkeessa pihanomistajien arkeen liittyvät kysymykset tuottivat tietoa pihanomistajien toimijuudesta suhteessa pihanhoitoon ja pihatöihin. Huomioitavaa on se, että kyselylomakkeen tuottama tieto ei välttämättä kerro koko totuutta pihanhoidosta, vaan vastaukset kertovat enemmänkin siitä, mitä pihanomistajat sanovat tekevänsä pihoillaan, kuin mitä pihoilla todellisuudessa tapahtuu. Kyselylomakkeeseen vastanneet omakotitalojen asukkaat kuvailivat olevansa aktiivisuustasoltaan hyvinkin vaihtelevia pihanhoidon suhteen. Kysyttäessä “Kuvaile minkälainen pihanhoitaja olet” pihanomistajat vastasivat olevansa esimerkiksi epäaktiivisia: “Laiska, vain pakolliset tulee tehtyä”, “Nykyisin menen sieltä missä aita on matalin.”, “Nautin kaikesta kauniista, mutta koko aikaa en halua enkä jaksaa häärtää.” (K2.) Yllättävän monet korostivat sitä, kuinka he ovat epäaktiivisia pihanhoitajia. Sanat kuten suurpiirteinen, laiska, vastahakoinen ja mukavuudenhaluisuus toistuivat vastauksissa usein.

Toisaalta osa vastaajista kuvaili itseään hyvinkin aktiivisiksi ja säännöllisiksi. He kasvattivat hyötykasveja pihoillaan, osa syötäviä kasveja kasvihuoneissaan: “Aktiivinen ja pihan kunnossapito on harrastukseni”, “Aktiivinen, kasvatan kasvihuoneessa syötävää ja ulkona kukkia”, “Pihan pitää olla siisti ja huoliteltu. Pidän kaikenlaisesta nyppimisestä ja nipsuttamisesta.” (K2.) Pienempi osa vastaajista korosti olevansa niin sanotusti tavan tallaajia pihanhoidossa. Sanat rento, harkitseva sekä tavallinen toistuivat näissä vastauksissa tiheään. Tämänkaltaiset vastaajat kuvailivat tekevänsä pihanhoidolliset toimet silloin kun täytyy, mutta eivät ottaneet turhaa stressiä niiden hoitamisesta: “Tavallinen ja tykkään yksinkertaisista ratkaisuista”, “Rento, impulsiivinen”, “Pakolliset lumityöt ja haravointi tulee tehtyä, muuten fiilis pohjalta” (K2.)

Kun puhutaan pihanomistajien arkisesta toimijuudesta on selvää, että ihmiset näkevät itsensä tietynlaisissa rooleissa. Osa kuvaa itseään aktiivisiksi puuhailijoiksi, osa tarveperustaisiksi toimijoiksi, kun taas huomattavan suuri osa pihanomistajista kuvailee itseään laiskoiksi ja epäaktiivisiksi pihanhoitajiksi. Laiskuudesta puhuvat vastaajat korostivat sitä, miten pihanhoito tuntuu ajoittain raskaalta ja että he haluaisivat mieluummin nauttia pihasta kokoaikaisen työnteon sijaan. Aktiivisuutta korostavat vastaajat tuovat ilmi, miten pihanhoito on heille harrastus, kun taas tavalliseksi itseään kutsuvat kertovat usein omistavansa helppohoitoisen pihan.

Aktiivisuuden taso ja luonne kertovat pihanomistajien pihatöiden intensiteetistä ja siitä minkälaista työtä piholla toteutetaan kasvillisuuden ja eläinkunnan kontrolloimisen kannalta. Aktiiviset nyppivät pihoiltaan rikkaruohot ja piha pidetään siistissä kunnossa, laiskat sanovat menevänsä minimillä ja tekevänä pihollaan vain pakolliset työt ja tavalliseksi itseään kutsuvat eivät oikeastaan kuvaile, mitä he tekevät pihollaan. Vaikka vastaajat usein kuvailivatkin olevansa laiskoja pihanhoitajia mielenkiintoista on se, että laiskuus pihanhoidossa ei välttämättä ole biodiversiteetin kannalta huono asia. Kuten puutarhuri Leena Luoto mainitsee Helsingin Sanomien haastattelussa, laiskottelu on jopa suositeltavaa, sillä se antaa tilaa luonnolle ja pihan monimuotoisuuden kehittymiselle (Elonen 2022). Taulavuoren (2020) mukaan esimerkiksi rikkaruohot hyödyttävät pihanomistajaa, sillä ne sitovat maa-ainesta ja ilman hiilidioksidia sekä viherryttävät ja luovat kerroksellisuutta pihaan entisestään. Myös nurmikon leikkaamatta jättäminen on ekoteko, joka edistää luonnon monimuotoisuutta ja pölyttäjähönteisiä piholla. (Taulavuori 2020.) Mielenkiintoista on se, kuinka myös Sehrtan ja kollegoiden (2019) mukaan usein toistuva nurmikon leikkaaminen on pääsyy urbaanien nurmikoiden lajiköyhyyteen. Artikkelista käy ilmi, että harvempi nurmikon leikkaaminen lisää nurmikoiden lajistomäärää jopa 30 prosenttia ja edesauttaa samalla monimuotoisuuden lisääntymistä elinympäristöjen tasolla. (Sehrt, et al. 2019: 1). Huomionarvoista on myös se, kuinka Helsingin kaupungin (2014) raportin mukaan esimerkiksi sveitsiläisissä puutarhoissa vähemmän intensiivinen lähestymistapa puutarhanhoitoon lisäsi pihojen lajirikkautta (Helsingin kaupunki 2014: 55).

Ihmiset saattavat siis kokea ehkä turhaankin syyllisyyttä siitä, että nurmikko jää välillä leikkaamatta tai rikkaruohot kitkemättä. Kun laiskuutta verrataan aktiiviseen toimintaan aineistosta nousee aktiivisuuden linkittyminen pihan kasvien kontrollointiin ja pihatöiden tarkkaan suorittamiseen. Ihmiset kuvailivat esimerkiksi olevansa hyvinkin aktiivisia pihanhoitajia ja pitävänsä pihansa hyvin siistissä kunnossa. Taulavuoren (2020) mukaan pihan siistiminen ei biodiversiteetin kannalta ole välttämättä kovinkaan hyvä asia, riippuen siitä, mitä pihoilta siivotaan. Rikkaruohojen kitkeminen esimerkiksi köyhdyttää pihojen lajirikkautta, mutta vieraslajien siivoaminen pihalta taas edistää sitä. (Taulavuori 2020.)

4.5 Pihatöiden mielekkyys ja biodiversiteetti

Kyselylomakkeeseen vastanneet omakotitalojen asukkaat kuvailivat pihanhoidon tuovan heille arkeensa niin positiivisia kuin negatiivisiakin tuntemuksia. Kysyttäessä “Mitä pihanhoito tuo sinulle arkeesi?” positiivisia kokemuksia kuvailtiin useimmiten sanoilla kauneus, ilo ja rentoutuminen, joista varsinkin kaksi viimeistä toistuivat vastauksissa: “Puuhailua ulkona, vaihtelua arkeen, kauneutta ympärille”, “Liikuntaa, rentoutumista ja hyvää mieltä.” (K1.) Pihanhoito toi kuitenkin joillekin myös negatiivisia tuntemuksia arkeen. Osa vastaajista kuvaili kuinka pihanhoito aiheuttaa heille stressiä ja lisää työtä. Tässä yhteydessä pihanhoidolliset toimet kuvattiin velvollisuuksina, jotka aiheuttivat pihanomistajille stressiä: “Pakollinen velvollisuus”, “Rasitetta ja stressiä”, “Tällä hetkellä kiirettä” (K1.) Osa vastaajista taas korosti neutraaliutta pihanhoitoon ja kuvailivat, että pihanhoito ei tuo heille mitään erityistä arkeen ja kuinka pihatyöt koetaan osana arkea niin kuin mikä tahansa muukin arkeen liittyvä: “Ei mitään erityistä”, “Se on harrastus”, “Harrastuksen lähinnä, piha on sitä varten, että siellä riittää puuhaa.” (K1.)

Pihanhoidollisista toimista löydettiin positiivisia vaikutuksia, joita kuvailtiin sanoilla hyödyllisyys, nautinnollisuus sekä hyötyliikunnallisuus. Vastauksissa korostui se, että pihanhoidolliset toimet olivat jokseenkin raskaita, mutta kun ne oltiin saatu tehtyä työ tuntui palkitsevalta. Monet kokivat kuitenkin, että vaikka pihanhoidolliset toimet olivatkin mukavia ja palkitsevia, usein toistuvat ja fyysisesti kovin raskaat työt, kuten

lumenluonti ja nurmikon leikkaaminen tuntuivat ikäviltä ja raskailta ja niiden tekemiseen oli välillä vaikea motivoitua. Kysyttäessä “Miten koet pihanhoidolliset toimet?” ihmiset vastasivat: “Välillä on oikein mukavaa leikata nurmikkoa, mutta sateisina kesinä se käy taakaksi, kun nurmikko kasvaa nopeasti ja tuntuu, että saisi olla koko ajan leikkaamassa.”, “Mukavaa on kaikki pihalla puuhastelu, mutta liian raskaita monet”(K3.) Osa vastaajista korosti tämän kysymyksen kohdalla negatiivisia asioita kuvaillen pihatöiden olevan: “Inhottavia ja vastenmielisiä” (K3.)

Kysyttäessä pihatöiden vuodenkierrollisuudesta ja töiden työläydestä ja nautittavuudesta, mielekkyyden näkökulmat pihanhoitoon korostuivat. Kysyttäessä “Minä vuodenaikana nautit pihatöistä eniten?” ihmiset korostivat luonnon seuraamisen tuovan mielekkyyttä pihanhoitoon: “Kesällä - ei pelkkää siivousta kuten kevät ja näkee kasvun ihanuuden”, “Kevät, koska raikas ilma, lämpö ja valo innostaa” (K4.) Kysyttäessä “Mikä vuodenaika on mielestäsi työläin pihanhoidollisesti?” vastaajat perustelivat työläyttä toistuvilla raskailla töillä: “Kuiva kesä, paljon kastelua. Runsasluminen talvi.”, “Kevät. Haravointi, sammaleen poisto, jurien putsailu, kukkapenkkien putsaus - paljon siistimistä”, “Kesä, koska silloin on nurmikon leikkuu ja pihani on melko suuri” (K5.)

Se, miten ihmiset suhtautuvat pihanhoidollisiin tehtäviin saattaa vaikuttaa biodiversiteettin välillisesti. Kun biodiversiteetin suojelutyötä katsotaan työn mielekkyyden näkökulmasta on selvää, että pihanomistajan suhtautuminen työntekoon ja siitä johtuviin pihanhoidollisiin valintoihin nousee avainasemaan luonnon monimuotoisuuden kannalta. Jos pihanomistaja toisin sanoen vihaa pihatöitä ja tästä syystä esimerkiksi muokkaa pihansa asfaltoiduksi kivipuutarhaksi, jossa pihatöitä ei tarvitse tehdä ja kasvillisuus on minimissä, ei biodiversiteetille ole pihalla tilaa. Taulavuoren (2020) mukaan laatoituksen alla maan eloperäisyys lähestyy jopa nollaa, sillä paksun ja kovan kivetyksen alla eivät viihdy eloperäiset pieneliöstöt. (Taulavuori 2020.) Pihanhoitajia neuvotaan myös Helsingin kaupungin ja Marttaliiton oppaissa välttämään juurikin laajoja kivetyksiä (Helsingin kaupunki n.d. & Marttaliitto 2020.) Myös Dixonin (2022) mukaan kovat pintamateriaalit ja niiden runsas käyttö pihamailla estää kotoperäisten kasvien leviämistä pihaille. Kovat ja vettä läpäisemättömät

materiaalit piha-alueilla pienensi niitä resursseja, joita kotoperäiset kasvit tarvitsevat menestyäkseen. (Dixon 2022: 2.) Mutta jos pihatöitä vihaava omistaja suhtautuisi pihan kasvustoon välinpitämättömästi ja antaisi luonnon osittain vallata pihansa, tämä saattaisi lisätä pihan biodiversiteettiä.

Taulavuoren (2020) mukaan kivetysten välistä puskevat rikkaruohot on koettu kertovan pihanomistajan laiskuudesta ja siisti harmaa kontrolloitu piha puutarhurin ahkeruudesta, mutta nykypäivänä mielikuvaa on syytä muuttaa, sillä rikkaruohot kertovat enemmänkin ympäristötietoisesta puutarhanhoidosta. (Taulavuori 2020.) Pihatöihin kykeneminen nousi myös vastauksissa esille. Osa vastaajista puhui siitä, kuinka työt olivat raskaita ja että he saivat usein apua muilta raskaisiin tehtäviin. Tässäkin kohtaa se, että ihmiset eivät välttämättä kykene tekemään pihatöitä saattaa vaikuttaa pihojen biodiversiteettiin positiivisesti, sillä jos toiminta tarkoittaa esimerkiksi nurmikon leikkaamista (mikä koettiin raskaana) sen leikkaamatta jättäminen on itse asiassa pihan ekoteko (Sehrt et al. 2019: 1.)

4.6 Hyvän pihan kriteerit ja biodiversiteetti

Kysyttäessä ihmisten unelmapihoista ja siitä, mitä he muuttaisivat pihoillaan, hyvän pihan kriteerejä alkoi nousta vastauksista. Vastauksissa korostui erityisesti se, että vastaajien unelma piha oli erityisen runsas, rehevä ja vaihteleva: “Runsas. Monivuotisia perennoja, pensaita ja puita sekä iso kasvihuone ja runsaasti maavaraaisia lavoja. Ei isoja autioita kenttiä, muoviva eikä muurikiviä, mutta sammalta, vanhaa patinaa, toimiva layout ja useita oleskelualueita.”, “Rehevä ja runsas, paljon kukkia ja katsottavaa koko ajan” (K6.)

Vastaajat arvostivat luonnollista ja hyvin suunniteltua pihaa, joka sopi ympäröivään luontoon ja aikansa arkkitehtuuriin. Helppohoitoisuus korostui vastauksissa erityisesti ja ihmiset kuvailivat tätä usein luonnollisuuden rinnalla yhdeksi tärkeimmäksi aspektiksi: “Sellainen, jossa kasvit ovat saaneet kasvaa vuosikausia isoiksi. Talon tyyliin sopiva, runsaskasvinen.”, “Luonnollinen jota ei tarvitse hoitaa, kunta ja havupuita”, “Puolivilli” (K6.)

Vastauksissa korostui selvästi ihmisten halu uudistaa pihaansa lisäämällä sinne uusia perennoja ja muita kasveja. Pihoja haluttiin selvästi lajistollisesti rehevöittää. Osa vastaajista haluaisi kehittää pihaansa luonnonmukaisempaan suuntaan ja lisätä pihalle esimerkiksi kunttaa tai ottaa nurmikko pois, korvaten sen uusilla kasveilla. Samanaikaisesti kun puhuttiin paljon luonnollisuudesta, ihmiset korostivat pihan siisteyttä ja selkeyttä. Tällä lähinnä tarkoitettiin sitä, että pihan rakenne oli selkeä ja että piha oli hoidetun näköinen: “Selkeä, melko helppohoitoinen piha, jossa on tilaa myös lapsille.”, “Hyvin suunniteltu ja jäsennelty. Siististi hoidettu. – –”, “Runsas, hyvin suunniteltu ja hoidettu, ja jossa on huomioitu myös asukkaiden erilaiset tarpeet eri toiminnoille. Silloin kaikki viihtyvät pihalla hyvin.” (K6.)

Vastauksista kävi siis ilmi, että monet pihanomistajat arvostavat runsasta, monikerroksisista, luonnonmukaista, puolivillää ja helppohoitota pihaa. Määrällisestä aineistosta taas nousi myös suuntaa antavaa tietoa siitä, että monet omakotitalojen pihat myös olivat tällaisia. Tämän kaltainen pihojen runsaus, monilajisuus ja kerroksellisuus olisivat biodiversiteetin kannalta katsottuna hyvä asia. Taulavuoren (2020) mukaan rehevä ja kerroksellinen piha on jopa paras ekoteko pihanomistajilta. Monikerroksellinen piha mahdollistaa pitkän kasvukauden, jolloin kasvit yhteyttävät ja sitovat hiilidioksidia koko kasvukauden ajan. Rehevä piha toimii eräänlaisena puskurina, joka vaimentaa luonnon ääri-ilmiöitä kuten rankkasateita, kuumuutta ja hulevesien valumista vesistöihin. (Taulavuori 2020.) Khachatryanin ja kollegoiden (2020) artikkelin mukaan maisemoiden tai pihojen esteettisyyttä tutkitaan usein visuaalisuuden kautta. Maisemoiden monimuotoisuus tai lajistorikkaus nähdään positiivisena asiana visuaalisuuden kannalta ja viheralueita arvostetaan usein esteettisistä näkökulmista kun ne ovat luonteeltaan runsaita ja lajistorikkaita, mutta aiheeseen liittyy myös niiden selkeys ja siisteys. Heidän mukaansa asuinalueiden viheralueiden suunnittelulla voidaan potentiaalisesti vaikuttaa pihojen käytänteiden ympäristöystävällisyyteen, kuten esimerkiksi lannoitteiden käyttöön. Tähän kuitenkin vaikuttaa pihanomistajien suhde helppohoitotisiin pihoihin, jotka saattavat haastaa pihanomistajien esteettistä silmää ja pihanhoitoon liittyviä tottumuksia. (Khachatryana et al. 2020: 10.)

Unelma pihan vastauksissa yksi yleisimpiä käytettyjä sanoja oli helppohoitoisuus ja rentous. Helppohoitoisuus ja luonnonmukaisuus kulkevat potentiaalisesti käsi kädessä, sillä luonnonmukainen puutarha on parhaimmillaan juurikin helppohoitoinen, kaunis ja omistajansa aikaa säästävä. Taulavuori (2021) puhuu puutarhaliiton tiedotteessa boheemipuutarhoista, jotka vaikuttavat olevan tällä hetkellä trendikkäitä. Tiedotteen mukaan boheemipuutarhat ovat uusin trendi puutarhanhoidossa ja ne ovat samalla niin helppohoitaisia kuin luonnonmukaisiakin. Boheemipuutarhaa kuvaa hallittu hallitsemattomuus, jossa pihanomistajan tärkein tehtävä on antaa tilaa luonnolliselle kasvulle ja eläimille. Tämänkaltaisen puutarhanhoito toimenpiteiksi riittävät vuosittaiset leikkaukset sekä vieraslajien hävittäminen. (Taulavuori 2021.) Helppohoitoinen puutarha voi siis olla myös biodiversiteetin kannalta hyvä asia.

4.7 Pihanomistajien luontosuhde ja biodiversiteetti

Kysyttäessä pihalle tulevista eläimistä, hyönteisistä ja kasveista vastauksista kävi ilmi, että suurin osa pihanomistajista toivottaa monet eläin-, lintu- ja hyönteislajit ehdollisesti tervetulleiksi pihoilleen. Jotkin lajit, kuten rotat, etanat, rusakot tai esimerkiksi punkit koettiin epämieluisina vieraina, sillä ne aiheuttivat ihmisille harmia. Asiaa perusteltiin sillä, että lajit saattoivat tuhota niin puita ja pensaita kuin syödä kasvimaan antimia. Osa pihanomistajista oli tehnyt pihansa kasvivalinnat sen mukaan, mikä ei miellyttäisi esimerkiksi etanoita. Osa vastaajista toivotti kuitenkin kaikki lajit tervetulleiksi ehdoitta pihalleen ja oli rakentanut pihalleen varta vasten eläimiä ja hyönteisiä houkuttelevia elementtejä. Tältä kannalta katsottaessa asia ilmaistiin usein niin, että pihan elämää oli mukavaa seurata vierestä. Kysyttäessä “Mitä mieltä olet pihallesi tulevista villieläimistä/hyönteisistä/linnuista?” Osa vastaajista suhtautui pihalle tuleviin eläimiin myös neutraalisti ilmaisten asian niin, että pihan vierailijat eivät haittaa: “Rotat voisi pysyä pois, muut lajit ihan ok. Linnut kyllä yrittää tehdä pesiä räystäisiin/kattorakenteisiin, mikä ei ole hyvä”, “Osa on tervetulleita ja ilahduttavia (esim. orava, siili ja kaikki linnut) rotat ja lehtokotilot eivät.” (K13.)

Larsonin ja kollegoiden (2022) artikkelin mukaan, pihanomistajien ja villin luonnon välisellä suhteella on väliä pihan biodiversiteetin kannalta. Ne pihanomistajat, jotka yrittivät estää villin luonnon tulemistä pihaille, eivät myöskään usein toteuttaneet luonnonmukaisen pihanhoidon periaatteita pihollaan. Toisaalta pihanomistajat, jotka näkivät pihansa elinympäristönä myös muillekin lajeille, usein hoitivat pihaansa luonnonmukaisin menetelmin, mikä on biodiversiteetin kannalta hyvä asia. Heidän mukaansa ihmiset, jotka nauttivat pihanhoidosta harrastuksena, olivat usein myös avoimempia luonnonmukaisia pihanhoito menetelmiä kohtaan. (Larson et al. 2022: 9.)

Kysyttäessä “ Mitä luonto merkitsee sinulle pihanhoidon yhteydessä?” monet vastaajista kokivat luonnon olevan yksinkertaisesti tärkeä osa pihanhoitoa. He perustelivat luonnon tärkeyttä omien käytännön ratkaisujen avulla. Pihanomistajat olivat tällöin perustaneet pihollaan luontoa kutsuvia elementtejä kuten luonnonkukkia pölyttäjiä varten ja jotkut olivat tietoisesti jättäneet osan pihastaan luonnolliseen tilaan. Osa valitsi pihalleen lajistoon sopivia kasveja, jotka eivät levinneet ympäristöihin. Luonto koettiin tärkeäksi koska se antoi ihmisille jotain: “Antaa rauhaa. Luonnossa tapahtuvia muutoksia on kiva seurata.”, “Kuuluu asiaan. Luonto on muutenkin tosi tärkeä mielenrauhalle ja kaunis katsella.”, “Luonto on tärkeä, josta pitää huolta, se tuo iloa.” (K14.)

Vastaajat kuvailivat, että luonto tarjosi heille rauhaa ja rentoutumista kuin myös henkireiän ja iloa. Monet kuvailivat pyrkivänsä pihollaan mahdollisimman luonnolliseen lopputulokseen. Osa vastaajista kuvasi yksiselitteisesti, että heidän pihansa on osa luontoa ja pihan kautta myös he tulivat osaksi luontoa. Toisin sanoen ihmiset löysivät pihansa kautta yhteyden luontoon. Mielenkiintoista oli se, että osa vastaajista halusi toisaalta erottaa oman pihansa luonnosta ja he kuvailivat, että luonto ei ole tärkeää omalla pihalla. He kuvailivat, että luonto on metsässä eikä pihamaalla tai että sen merkitys on tärkeämpää esimerkiksi mökillä (K14). Määrällisten kysymysten kohdalla oli selvää, että ihmiset olivat hyvin tietoisia pihansa kasvillisuudesta ja siellä vierailevista eläimistä (K9 – K12.), mutta mielenkiintoista oli se kuinka monilla oli myös luonnon monimuotoisuutta tukevia elementtejä pihollaan. Ihmiset eivät välttämättä halunneet tietää elementeistä sen enempää, mutta halusivat perustaa niitä silti pihollaan. (K19 & K20.) Pihalle oli perustettu luontoa kutsuvia ja tukevia

rakenteita ja ihmisten luontosuhdetta kuvasi se kuinka, luonto oli tervetullut pihoille, jos siitä ei ollut haittaa ihmisille. Aineiston perusteella biodiversiteetin kannalta ihmisten luontosuhteella on siis paljonkin merkitystä. Se miten piha nähdään, tai miten sitä ei nähdä osana luontoa vaikuttaa myös pihanhoitoon ja siellä esiintyviin eliölajeihin. Vastaukset painottuivat selvästi siihen, että villieläimet ja hyönteiset ja linnut olivat usein tervetulleita ihmisen ehdoilla vierailemaan omakotitalojen pihoilla. Kuten Larson ja kollegat (2022) tuovat artikkelissaan esille, jos pihanomistaja näkee oman pihansa ihmislähtöisestä näkökulmasta, jossa korostuu se, mitä piha voi antaa omistajalleen, eikä se mitä piha voi tarjota ympäröivälle elinyhteisölle ja ympäristölle, näkemys voi rajoittaa niin pihalle tulevien hyönteisten ja eläinten määrää kuin kasvilajiston runsautta (Larson et al. 2022: 9.)

4.8 Pihanhoidon ihmislähtöisyys ja biodiversiteetti

Pihanhoidon ihmislähtöisyys korostui monissa vastauksissa. Se korostui erityisesti vastauksissa, jotka painottivat pihanhoidon antavan ihmisille jotain konkreettista, kuten hyötyliikuntaa, suojaa naapureilta, paikan muiden ihmisten kohtaamiselle ja oleskelulle tai vaikka harrastuksen, mutta erityisesti ihmislähtöisyys nousi keskeiseksi teemaksi kysyttäessä vastaajilta sitä, mikä heille on tärkeintä pihanhoidossa.

Kysyttäessä “Mikä sinulle on tärkeintä pihanhoidossa?” piha nähtiin usein oleskelun paikkana, jossa ihmiset pystyivät viettämään aikaa läheistensä kanssa: “Piha on kesällä keskeinen oleskelutila. Pihan pitää kestää lapsia ja aikuisia ja hoidontarve pitää pitää kohtuullisena.”, “– pihan täytyy olla viihtyisä ja siellä pitää olla sekä aikuisille että lapsille tekemistä.”, “Se, että voin toteuttaa luovuuttani, viettää omaa aikaa ja hengähtää, toteuttaa kauniita asioita ilahduttamaan itseäni ja ympäristöäni, harjoittaa edes pienimuotoista omavaraisuutta ja opettaa lapsille luonnosta, kasveista ja kukista ja tehdä pihajuttuja heidän kanssaan yhdessä.” (K8.) Saman kysymyksen vastauksissa korostui myös oman päätäntävällän tärkeys: “Että saan tehdä oman mielen ja makuni mukaan” (K8). Kuin myös pihanhoidon hyvinvointi vaikutukset: “Se että voin sitten nauttia ja katsoa tulosta” “Kauneus sekä rentoutunut ja hyvä olo itselle.” (K8.)

Vastaajat esimerkiksi kokivat, että heille tärkeintä pihanhoidossa oli muun muassa mahdollisuus viettää pihallansa aikaa rauhassa oleskellen ja nauttia kätensä jäljestä. Myös pihanhoidon hyötyliikunnallisuus nousi vahvana esiin vastauksista. Tilley (2006) puhuu artikkelissaan juuri näistä asioista. Puutarhassa oleskelu tuottaa ihmisille kokemuksia, joita kuvaillaan usein sanoilla rentoutuminen tai harmonia. Tilleyn mukaan puutarhan hoitaminen tarjoaa ihmisille pakopaikan arjesta ja moniaistisen kokemuksen ihmisyydestä. (Tilley 2006: 329.) Pihanhoito toi vastaajille vaihtelua arkeen ja monet kokivat pihanhoidon hyvänä harrastuksena, jossa korostui niin pihanhoidon fyysinen luonne, kuin sen palauttavat ja virkistävät vaikutukset.

Värikkyys ja vaihtelevuus sekä monilajisuus korostuivat myös vastauksissa ihmislähtöisestä näkökulmasta sillä, vastaajat arvostavat pihaa, jossa puut ja perennat luovat vaihtelevan kokonaisuuden ja tarjoaa heille kaunista katseltavaa sekä suojaa ja yksityisyyttä naapureilta. Blancheten ja kollegoiden (2021) artikkelin mukaan pihanomistajat saattavat epäsuorasti luoda monimuotoisia pihoja, kun he painottavat piha- ja kasvisuunnittelussa värien monimuotoisuutta. Tähän kuitenkin vaikutti myös pihanomistajien varakkuus, sillä sosioekonomisesti haastavammista lähtökohdista tulevien ihmisten pihat olivat usein myös lajistoltaan ja biodiversiteetiltään köyhempiä. Artikkelissa painotetaan sitä, kuinka pihanomistajien preferenssit kukkivia kasveja ja lajistollisia monokulttuureja kohtaan ovat avainasemassa pihojen biodiversiteetin ja lajirikkauden kannalta. (Blanchette et al. 2021: 10.)

Ihmislähtöisyys nousi siis esiin erityisesti kolmesta kulmasta, jotka olivat piha ihmistoiminnan ja oleskelun paikkana, pihanhoito oman päätäntävällän työkaluna ja pihanhoito hyvinvoinnin rakentajana. Omakotitaloasujat kokivat pihanhoidon auttavan heitä irtautumaa muuten stressaavasta arjesta toiminnallisella tavalla. Näkyvät tulokset koettiin tärkeinä, kuin myös oma päätäntävalta pihalla tehtäviin muutoksiin ja suunnitelmiin. Myös tästä Tilley (2006) puhuu artikkelissaan kun hän kuvailee puutarhanhoidon yhdistävän ihmiset siellä missä moderni urbaani kulttuuri on muuttunut keinotekoisesti pirstaloituneeksi. Tilleyn mukaan puutarhanhoito on käytännön toimintaa, joka tehdään käsin ihmiskehon voimalla. Hän kuvaa puutarhan hoidon olevan toiminnan ruumiillistuma, jossa tekeminen on pääosassa ja puhuminen

toissijaista ja että ihmiset nauttivat puutarhan hoidosta juuri tästä syystä. Pihanhoito voi tarjota ihmisille pois pääsyn verbaalisuudesta ja samalla kehollisen kokemuksen. Tilleyn mukaan aistit ovatkin merkityksellisiä monille puutarhureille, vaikka niistä harvoin puhuttiin ääneen puutarhan hoidosta keskusteltaessa. (Tilley 2006: 328 – 329.) Puutarhanhoito tuo ihmislähtöisestä näkökulmasta katsottuna vastaajille voimaa ja jaksamista, jopa terapiaa. Vastauksista ilmeni, että tietynlainen tasapaino esteettisten arvojen, luonnonmukaisuuden ja tehdyn työn välillä oli tärkeää. Vaikka pihatyöt koettiin mukavina, vastaajat eivät halunneet rehkiä tai käyttää pihallaan liikaa aikaa töitä tehdessä, vaan he halusivat myös löytää aikaa pihasta nauttimiseen ja esimerkiksi kukkaloisteen ihailemiseen. Pihalla oleilulla oli siis tärkeä rooli pihanhoidon yhteydessä. Pihanhoito nähtiin siis usein välineenä, joka johti hyötyliikuntaan, nautinnolliseen oleiluun ja kauneuden kohtaamiseen arjessa. Pihat antoivat ihmisille esimerkiksi harrastuksen tai lepopaikan ja ne koettiin sitä kautta hyödyllisiksi ja elämänlaatua parantaviksi.

Vastaukset painottivat ihmisille koituvaa työtä, hyötyä ja merkityksiä. Biodiversiteetin kannalta ihmislähtöisyys on vastauksien perusteella kytköksissä myös muihin analyyseissä ilmi tulleisiin näkökulmiin. Jos mietitään esimerkiksi ihmislähtöisyyttä ja sitä, minkälaisena harrastuksena pihanhoito koetaan, pihan biodiversiteetti kytkeytyy tässä tapauksessa myös toiminnallisuuteen ja pihanomistajan hyvän pihan kriteereihin. Jos pihanomistaja on aktiivinen pihanhoidon harrastaja, joka tietää ja arvostaa pihan monimuotoisuuden suojelua voi ihmislähtöisyys toiminnan tasolla olla biodiversiteettiä tukevaa. Kuten Stewart, Ignatieva ja Meurk (2010) muistuttavat kaupunkisuunnittelijoiden näkemysten ja oppineisuuden tärkeydestä, niin myös pihanomistajien oppineisuudella on merkitystä pihojen biodiversiteetin kannalta (Stewart, Ignatieva & Meurk 2010: 318). Kysyttäessä ”Miten haluaisit kehittää/muuttaa pihaasi?” monet vastaajista halusivat lisätä niin sanotusti toiminnallisia elementtejä pihoilleen kuten, terassin, lammen, kasvihuoneen tai kasvimaan, josta he itse hyötyisivät: ”Ehkä kasvihuone”, ”Lisätä edellämäinittuja elementtejä. Uusia/lisätä katetut jäte- ja autopaikat.”, ”Istuttaa lisää pensaita ja puita, rakentaa pergolan ja vesiaihe on vielä kesken” (K7.) Elementtien ja rakenteiden lisääminen pihamaille voi olla merkittävä asia pihan biodiversiteettiä ajatellen, sillä esimerkiksi Taulavuoren

(2020) mukaan taitava piharakentaja osaa erilaisten rakenteiden avulla pitää maa-ainekset ja pihan ravintoaineet omalla tontillaan. Taulavuoren mukaan esimerkiksi lampi on oikein toteutettuna tämänkaltainen rakenne, joka toimii niin sanotusti valumahidasteena. (Taulavuori 2020.) Eli perustaessaan haluamansa lammen pihallensa, omistaja samanaikaisesti tukee pihan biodiversiteettiä, estää ravintoaineiden valumista ja tarjoaa elinympäristöjä erilaisille eliöyhteisöille, mutta jos pihalle rakennettavat elementit esimerkiksi vaativat maan peittämistä läpäisemättömillä pinnoilla, pihanomistajan toimet voivat haitata pihan biodiversiteettiä (Dixon 2022: 2).

Haapala (2020) puhuu artikkelissaan siitä, kuinka esteettiset ja luonnonmukaiset arvot täytyy nähdä kokonaisuutena. Hänen mukaansa hoidettu piha on esteettisiltä arvoiltaan merkittävämpi kuin hoitamaton, vaikka hoitamattomuus olisikin luonnon kannalta parempi vaihtoehto. Haapala myös muistuttaa, kuinka luonnonmukaisuuskin on konseptistaan riippuvainen asia, ja merkityksellistä luonnonmukaisuuden kannalta on ihmisen luonnon kontrolloimisen määrä, sillä Haapalan mukaan ihminen tulee aina kontrolloimaan luontoa jollakin tapaa. (Haapala 2020: 223.) Pihanhoidon ihmislähtöisyydestä puhuttaessa on pantava merkille, että kyselylomakkeen kysymykset ohjasivat vastaajia miettimään pihanhoitoa omasta näkökulmastaan. Silti vastauksista on tulkittavissa hyvinkin ihmiskeskeinen käsitys pihanhoitoa kohtaan. Asenteita, käytännön toimia ja esteettisiä valintoja perusteltiin ihmistä hyödyttävistä ja haittaavista näkökulmista. Esimerkiksi eläinten sekä hyönteisten pihaan tuloa joko estettiin tai avitettiin siitä näkökulmasta, mikä hyödytti pihanomistajaa. Pihan runsautta perusteltiin sillä, että kasvit antoivat suojaa naapureilta ja pihatöiden tekemistä hyötyliikunnan osalta. Ihmistoiminta oli usein kaiken keskiössä. Omakotitalojen pihat näyttäytyivät eräänlaisina ihmistoiminnan näyttämöinä, jossa pääosassa oli pihanomistajien tekemät valinnat ja ne arvot joille valinnat perustuivat. Tämä ei sinänsä ole yllättävää, onhan pihanomistajilla oikeus päättää siitä, mitä heidän pihallansa tapahtuu, mutta tässäkin yhteydessä pihanhoidon käytänteet ja erityisesti tietoisuus luonnon monimuotoisuutta tukevista toimista on tärkeässä asemassa. Ihmiskeskeisyys ei sinänsä ole huono asia biodiversiteetin kannalta, mutta arkipäiväiset pihoilla tehdyt valinnat vaikuttavat muun muassa pihojen lajistorikkauteen, viherrakenteeseen ja pihalla tapahtuviin käytännön toimiin, joilla taas on merkitystä pihojen biodiversiteetin kannalta. Jos ajatellaan

esimerkiksi sitä, kuinka runsas piha antaa suojaa naapureilta niin samalla Lindemann-Matthiesin ja Martyn mukaan (2013) runsaasta, vaihteleva rakenteisesta ja monilajisesta pihasta hyötyy myös luonto, sillä se antaa elinympäristöjä erilaisille eliöyhteisöille (Lindemann-Matthies & Marty 2013: 45).

5. Johtopäätökset ja pohdinta

5.1 Johtopäätökset

Tutkielmani tarkoituksena oli löytää pihojen biodiversiteetin ja pihanhoidollisten käytäntöjen sekä merkitysten yhteyksiä. Näitä asioita lähdin selvittämään kyselylomakkeella niin määrällisillä kuin laadullisilla kysymyksillä. Määrällisten kysymysten oli tarkoitus tuottaa suuntaa antavaa tietoa siitä, minkälaisia omakotitalojen pihat ovat viherrakenteeltaan, kuinka paljon eri eläin- ja hyönteislajeja pihanomistajat ovat tavanneet pihoillaan ja minkälaisia luonnon monimuotoisuutta tukevia rakenteita tai elementtejä pihoilta löytyy ja kuinka motivoituneita pihanomistajat ovat biodiversiteettityötä kohtaan. Laadulliset kysymykset tuottivat tietoa pihanhoidon arkisista askareista ja siitä, miten ihmiset kokevat ne, sekä miten luonto nähdään osana pihanhoitoa. Näiden aineistojen perusteella pystyin selvittämään tutkielmassani sitä, miten biodiversiteetti työ näkyy pihoilla ja miten pihanhoitajien toimijuus, asenteet pihanhoitoa kohtaan, hyvän pihan arvot sekä ihmislähtöisyys pihanhoidossa vaikuttavat biodiversiteettiin Helsingin itäisen suurpiirin omakotitaloalueilla.

Määrällisen aineiston perusteella voidaan sanoa, että itäisen suurpiirin alueella sijaitsevat pihanomistajat ovat hyvin tietoisia pihojensa viherrakenteesta ja pihoilla vierailevista eliöistä. Monet pihanomistajat toteuttavat biodiversiteettiä tukevia toimia pihoillaan ja rakentavat piholleen sitä tukevia elementtejä, vaikka eivät välttämättä tietäisikään niiden biodiversiteettivaikutuksia. Laadullisen aineiston perusteella voidaan sanoa, että puhuttaessa pihanhoidosta ihmiset kertovat kokemuksistaan ja asenteistaan käytännönläheisesti. He kuvailevat ja perustelevat pihalla tapahtuvia töitä ihmislähtöisistä näkökulmista. Kun määrällistä ja laadullista aineistoa katsotaan kokonaisuutena on selvää, että biodiversiteetin kannalta tärkeimmät tutkimustulokset liittyvät pihoilla tapahtuviin käytännön toimiin ja arjessa tehtäviin valintoihin. Analyysin pohjalta voidaankin todeta, että pihojen biodiversiteettiin vaikuttavat potentiaalisesti muun muassa tehtyjen pihatöiden intensiteetti, pihanomistajien biodiversiteetti tietoisuus, pihanomistajien esteettiset arvot sekä pihalla tehty ihmistoimintaan perustuvat valinnat. Kuten Sattler, Schmid ja Alves (2010) muistuttavat, ihmisten esteettiset arvot ja käytännön tarpeet vaikuttavat suuresti

alueiden kasvillisuuteen. Usein keskiluokkaisilla alueilla urbaani kasvisto on näyttävämpää ja sen avulla halutaan luoda kuvaa varakkuudesta, järjestyksestä sekä turvallisuudesta, kun taas huono-osaisilla alueilla kasvisto on yleensä vähemmän koristeellista ja sisältää enemmän hyötykäyttöön tarkoitettuja kasveja. (Sattler, Schmidt & Alves 2010: 298.) Lehtinen (2021) puhuu artikkelissaan siitä, miten ihmisten esteettiset arvot ovat liitoksissa siihen, mitä pidetään luontona ja millaiseksi ihmisten luontosuhde kehittyy. Hän käy artikkelissaan läpi sitä, miten ihmisten kauneuskäsitykset muuttuvat, kun tieto esimerkiksi ilmastonmuutoksesta lisääntyy. Hänen mukaansa kaupunkiluonto on nykypäivänä keskeisin paikka ihmisen ja luonnon kohtaamiselle ja huomauttaa, että kaupunkiluonto on jokseenkin sivuutettu aihe tutkimuksen, suunnittelun sekä arkielämän näkökulmasta. Lehtisen mukaan kokemus kauneudesta ja esteettiset arvot eivät ole subjektiivisia, vaan niitä pystytään myös määrittämään yhteisöllisistä ja normatiivisista lähtökohdista. Tästä esimerkkinä on erilaisten luontokohteiden suosio. Ihmiset kokevat esimerkiksi kansallispuistot kauniina ja tätä esteettisyyden tunnetta vahvistaa se, että monet muutkin ihmiset kokevat ne kauniina paikkoina. Ihmiset niin sanotusti luottavat muiden ihmisten arvioihin. Lehtinen painottaa, että teemme päätöksiä yhteisten käsitysten ja arvojen pohjalta, vaikka emme niitä tunnista. (Lehtinen 2021: 131 – 133.) Pihojen biodiversiteetin kannalta on siis tärkeää, että ihmiset tietävät ja saavat tietoa pihojen monimuotoisuuden suojelemisesta ja sen tärkeydestä. Kun ihmiset ovat tietoisia siitä, miksi luonnon monimuotoisuus on tärkeää, myös heidän esteettiset arvonsa ja hyvän pihan kriteerit voivat muuttua sitä tukeviksi. Taulavuoren (2021) mukaan puutarha harrastaminen ja erityisesti luonnonmukaisuus puutarhan hoidossa on yleistynyt trendi. Hänen mukaansa yhä useampi pihanomistaja arvostaa luonnonmukaisuutta ja pyrkii pihallansa lisäämään puutarhan elinvoimaisuutta sekä suojelemaan ympäristöään. Tänä päivänä hyvä puutarhuri lisää luonnon monimuotoisuutta pihanhoidon yhteydessä tehtävien hoitotoimenpiteiden seurauksena. (Taulavuori 2021.) Voidaan sanoa, että aineistosta nousi selvästi esiin tarve vaikuttaa ja ehkä jopa muuttaa ihmisten käsitystä siitä, minkälainen toimijuus ja aktiivisuuden taso, on hyödyksi tai toivottua pihan monimuotoisuuden kannalta, mutta asiaan liittyy myös pihanomistajien esteettiset arvot tai käsitykset siitä, minkälainen on hyvä piha, jotka myöskin saattavat kaivata päivittämistä.

5.2 Tutkimuksen luotettavuus

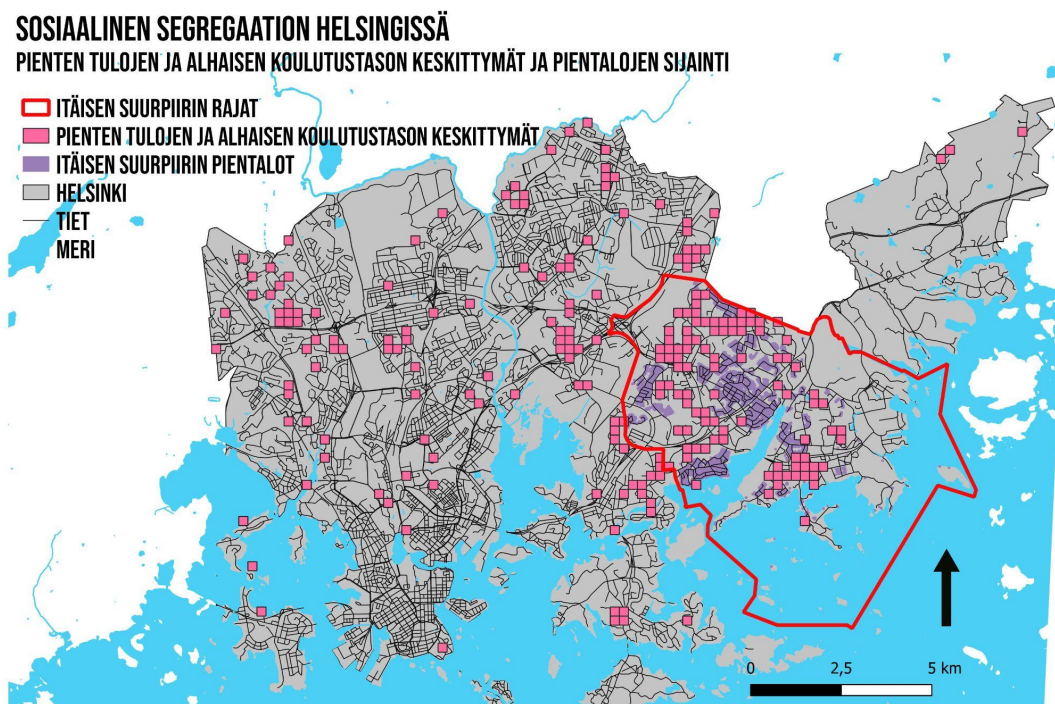
Kyselylomake on tiedonkeruuvälineenä rajallinen ja aineiston avulla ei voida tehdä täysin luotettavaa analyysia pihan todellisesta viherrakenteesta tai biodiversiteetin laadusta. Tutkielmassani aineistoni laadullisten kysymysten tuottama tieto ihmisten kokemuksista ja pihanhoitoon liittyvät merkityksistä on hyvin pintaraapaisunomaista ja esimerkiksi haastatteluiden avulla aineiston laatu olisi varmaankin ollut syvällisempää. Tutkielmani aineisto kertookin enemmän siitä, mitä ihmiset kertovat tekevänsä pihoillaan kuin siitä, mitä pihoilla todellisuudessa tapahtuu. Sarah Pink (2012) pohtii teoksessaan, miten esimerkiksi etnografinen tutkimus painottaa katsomaan käytännön toimintaa analyttisemmästä näkökulmasta, joka saa tutkijan pohtimaan toimintaa syvemmällä tasolla. Kun aineistoa tutkitaan näin ja pohditaan, miten yksilökohtainen käytännön toiminta on suhteessa esimerkiksi yksilön muistoihin, yleiseen keskusteluun, kokemuksiin, materiaalisuuteen, sosiaalisuuteen tai vaikkapa säähän, ymmärrämme aineistoa ja konsepteja syvemmin. Tämän tapainen lähestyminen voi Pinkin mukaan tuottaa tietoa ja ymmärrystä muutoksen johtavista prosesseista. (Pink 2012: 32.) Tämänkaltaisen lähestymistapa tutkimusongelmani kohtaan olisi varmasti tuottanut syvällisempää tietoa siitä, miten käytännön toiminta ja merkitykset kytkeytyvät ihmisten arkielämään, muistoihin tai juurikin yleiseen keskusteluun. Samalla tutkielmani pystyisi ehkä vastaamaan myös kysymykseen siitä, miten asiat kuten biodiversiteetti ja ihmistoimintaa ohjaavat näkökulmat liittyvät toisiinsa syvemmällä tasolla.

5.3 Pohdinta

Tutkielman tulokset ovat suurimmaksi osaksi linjassa aikaisempien tutkimustulosten kanssa, sillä omakotitalojen pihat ovat yleisesti ottaen kuvattu monikerroksisiksi, sekä lajistoltaan hyvinkin runsaiksi Helsingin alueella. Tutkielmani ihmistoiminnan ja biodiversiteetin yhteisvaikutteinen näkökulma on kuitenkin hyvin aliedustettu tutkimuksen kentällä. Pihanhoidon käytännöistä ja ihmisten tekemistä biodiversiteettiin vaikuttavista toimista ei ole tehty tutkimusta Helsingin alueella.

Tutkielmani tutkimustulokset lisää tietoa Itäisen suurpiirin alueella siitä, minkälaiset aspektit vaikuttavat ihmistoiminnan arjisella tasolla omakotitalojen pihapiirien biodiversiteettiin. Tutkielmani avulla voidaan luoda kuvaa siitä, kuinka toimijuuden taso ja luonne, biodiversiteetti tietoisuus, hyvän pihan arvot ja kriteerit sekä pihanomistajien luontosuhde ja ihmiskeskeisyys pihanhoidossa vaikuttavat niin pihojen viherrakenteeseen, pihalla tapahtuviin luonnon monimuotoisuutta tukeviin rakenteisiin kuin myös siihen, minkälaisia eliölajeja ja eliöyhteisöjä pihoidilla tavataan. Tutkielmani kertoo kuitenkin näistä asioista hyvin yleisellä tasolla ja hyvin rajatulla alueella Helsingissä. Jotta tutkielmasta voitaisiin saada yleistettävämmän tason tietoa, olisi aineistoa kerättävä laajemmalla alueella Helsingistä.

Tutkielmani anonymiteetti on yksi ratkaisusta yksilön suojan kannalta, mutta se on myös yksi tutkielmani heikkouksista. Kuten teoriassa on esitetty, ihmisten sosioekonominen asema vaikuttaa vahvasti pihojen ulkonäköön ja jopa biodiversiteettiin. Kyselylomakeaineistosta ei voida vetää johtopäätöksiä siitä, onko sosioekonominen asema vaikuttanut pihojen biodiversiteettiin.

Kuva 3. Sosiaalinen segregatio Helsingissä

Kartan avulla voimme tulkita, kuinka itäisen suurpiirin omakotitaloalueet eivät sijaitse pienten tulojen ja alhaisen koulutustason keskittymissä, vaan enemmänkin niiden laitamilla. Olisikin mielenkiintoista tietää, millä tavalla eri sosioekonomisista lähtökohdista tulevat ihmiset suhtautuvat pihanhoitoon ja luonnon monimuotoisuuteen Helsingin alueella. Tutkielmaani voitaisiin myös jatkaa esimerkiksi etnografian keinoin haastattelemalla pihojen omistajia tai tekemällä tarkan ekologisen tutkimuksen pihojen todellisesta biodiversiteetin tasosta.

Tutkielmani tutkimustuloksia voidaan hyödyntää kun halutaan tietää minkälaiset aspektit ohjaavat pihojen biodiversiteetin syntyä ja sen rakentumista kun asiaa katsotaan ihmistoiminnan näkökulmasta. Omakotitalojen pihat ovat usein persoonallisia kokonaisuuksia, joissa ihmiskeskeisyys näyttäytyy tehtyjen päätösten sekä pihanomistajien tietoisuuden ja esteettisten arvojen näkökulmasta. Pihatoimet ilmenevät arkisen elämän jatkumona, joka on alati muuttuva kokonaisuus. Kun tutkielmani tuloksia mietitään laajemmassa mittakaavassa voidaan asiaa pohtia suurempien viheralueiden näkökulmasta. Kun pientalojen pihat on arvioitu olevan yksi rakennetun ympäristön monipuolisimmista elinympäristöistä kysymys kuuluu, minkälaisilla kaupunkisuunnitteluun kuuluvilla työkaluilla ja käytänteillä voisimme nostaa muidenkin rakennettujen elinympäristöjen lajirikkauden samalle tasolle? Lehtisen (2021) mukaan kaupungeissa villiin, ei-suunniteltuun luontoon on ollut haastavaa suhtautua niin tutkimuksessa kuin ihmisten arkikokemustenkin kannalta. Kaupunkiympäristöissä ihmiskatseen arvottava laatu on korostunut, sillä kun tarkkaan suunnitelluissa ympäristöissä jotain poikkeavaa, villiä, se erottuu ympäristöstään huonolla tavalla. Monialainen tutkimus tukee Lehtisen mukaan sitä, että vihreällä infrastruktuurilla on moninaisia vaikutuksia kaupungeissa, ihmisten hyvinvoinnista biodiversiteetin ylläpitämiseen ja hiilensidontaan. Lehtisen mukaan näitä asioita on vaikea suunnitella esteettisestä näkökulmasta ja tulevaisuuden kaupunkisuunnittelussa olisi jätettävä tilaa muunneltavuuden mahdollisuuksille, sekä välttää ylisuunnittelua. (Lehtinen 2021: 138 – 140.) Kun taas Lahti (2021) painottaa sitä, että jotta saamme aikaiseksi pysyviä muutoksia, meidän on ymmärrettävä, että käytännön tapojen muuttaminen tai teknologiset ratkaisut eivät riitä ratkaisemaan ongelmiamme. Keskeisenä tekijänä ovat rakenteelliset muutokset, joita on tarkasteltu arvomme ja ihanteemme tiedostaen, sillä

ilman niiden tarkastelua yhteiskunnallinen muutos ei ole pysyvää. (Lahti 2021: 4.) Tutkijat siis penäävät kaupunkisuunnittelussa toimivien ammattilaisten itsereflektioita esteettisten arvojen sekä käytänteiden tasolla. Kun pihanhoidossa puhutaan laiskuuden hyveestä ja hallitun hallitsemattomuuden yhteistyöstä myös kaupunkisuunnittelun kannalta olisi hyvä katsoa juuri ylisuunnittelua sekä esteettisiä arvoja, jotka ohjaavat suunnittelemaan hallittuja kokonaisuuksia niin arkkitehtuurissa kuin viher- ja maisemasuunnittelussa. Kaupungeissa olisi hyvä antaa tilaa luonnolle ja spontaaniudelle ja antaa luonnon niin sanotusti hoitaa välillä hommat.

Lähdeluettelo

Apfelbeck, B. Snep, R., Hauck, T., Ferguson, J., Holy, M. Jakoby, C. MacIvor, J-C., Schär, L., Taylor, M., Weisser, W. (2020). *Designing wildlife-inclusive cities that support human-animal co-existence*. Landscape and Urban Planning, Volume 200 103817. Lainattu 8.5.2022.

<<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169204619308035>>

Blanchette, A., Trammell, T., Pataki, D., Endter-Wada, J., Avolio, M. (2021). *Plant biodiversity in residential yards is influenced by people's preferences for variety but limited by their income*. Landscape and Urban Planning, Volume 214, 104149. Lainattu 27.4.2022 <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169204621001122>>

Dixon, L. (2022). *Collectively planting garden vegetation for biodiversity: Are hard surfaced gardens and householder unwillingness a constraint?*

Urban Forestry & Urban Greening, Volume 68, 127486. Lainattu 27.4.2022

<<https://doi.org/10.1016/j.ufug.2022.127486>>

Elonen, P. (2022, 27. maaliskuu). *Moni puutarhan näyttävä kasvi on luonnon näkökulmasta täysin hyödytön – toimi näin, jos haluat kaupunkipuutarhaasi monimuotoista luontoa*. Helsingin Sanomat. Lainattu 4.4.2022

<<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000008667114.html>>

Eteläpelto, A. (n.d.). *Mitä on toimijuus ja mihin sitä tarvitaan?* Yleisöluento diat.

Jyväskylän yliopisto. Lainattu 27.4.2022,

<<https://www.jyu.fi/hankkeet/interaktiivinen/yleisoluentodiat/etelapelto>>

Haapala, A. (2020). Esteettiset arvot muuttuvassa ympäristössä. Julkaisussa S. Kyllönen & M. Oksanen (toim.), *Ilmastonmuutos ja filosofia*. Gaudeamus, Helsinki University Press, Helsinki, Sivut 216-235.

Haase, D. & Schetke, S. (2010). Potential of Biodiversity and Recreation in Shrinking Cities: Contextualization and Operationalization. Teoksessa N. Müller, P. Werner & J. Kelcey (toim.), *Urban Biodiversity and Design*. West Sussex: Blackwell Publishing Ltd. <DOI:10.1002/9781444318654>

Haverinen, R., Mattila, K., Neuvonen, A., Saramäki, R. & Sillanaukea, O. (2021). Johdanto. Teoksessa R. Haverinen, K. Mattila, A. Neuvonen, R. Saramäki & O. Sillanaukea (toim.), *Ihminen osana elonkirjoa*. Helsinki, Sitowise & Demos.

Helsingin Kaupunki. (2014). *Helsingin kestävä viherrakenne*. Miten turvata kestävä viherrakenne ja kaupunkiluonnon monimuotoisuus tiivistyvässä kaupunkirakenteessa. Kaupunkiekologinen tutkimusraportti. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:27. Lainattu 23.4.2022. <https://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2014-27.pdf>

Helsingin Kaupunki. (n.d.). Kaupunkiluonto monimuotoiseksi - miten voin edistää luonnon monimuotoisuutta Helsingissä? Helsinki, Ympäristökeskus. Lainattu 23.4.2022. <<https://www.hel.fi/static/ymk/esitteet/lumo-opas.pdf>>

Hyppölä, R., Saarela, P., & Järvinen, M. (2018). Biodiversiteetti. Lainattu 23.4.2022. <<https://blogs.helsinki.fi/aake-hanke/category/biologia/biodiversiteetti/>>

Khachatryan, H., Rihn, A., Hansen, G., Clem, T. (2020). *Landscape Aesthetics and Maintenance Perceptions: Assessing the Relationship between Homeowners' Visual Attention and Landscape Care Knowledge*. Land Use Policy, Volume 95, 104645. Lainattu 27.4.2022 <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264837719316370>>

Lahti, V. (2021). Esipuhe. Teoksessa R. Haverinen, K. Mattila, A. Neuvonen, R. Saramäki & O. Sillanaukea (toim.), *Ihminen osana elonkirjoa*. Helsinki, Sitowise & Demos.

Larson, K., Lerman, S., Nelson, K., Narango, D., Wheeler, M., Groffman, P., Hall, S., Grove, M. (2022). *Examining the potential to expand wildlife-supporting residential yards and gardens*. Landscape and Urban Planning, Volume 222, 104396. Lainattu 27.4.2022.

<<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0169204622000457>>

Lehtinen, S. (2021). Kaupunkiluonto ja luonnon kauneuden muuttuva myytti. Teoksessa R. Haverinen, K. Mattila, A. Neuvonen, R. Saramäki & O. Sillanaukea (toim.), *Ihminen osana elonkirjoa*. Helsinki, Sitowise & Demos.

Lindemann-Matthies, P., Marty, T. (2013). *Does ecological gardening increase species richness and aesthetic quality of a garden?* Biological Conservation, Volume 159, Sivut 37–44, Lainattu 5.5.2022.

<<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0006320712005095>>

Marttaliitto. (2020) Monimuotoinen kotipiha. Puutarhamarttailua. Lainattu 23.4.2022

<<https://docplayer.fi/179349109-Monimuotoinen-kotipiha.html>>

McKinney, M.L. (2008) Effects of urbanization on species richness: a review of plants and animals. *Urban Ecosystems*, 11, 161–176.

Mikkeli, H., & Pakkasvirta, J. (2007). Tieteiden välissä? Helsinki, WSOY.

Miller, J.R. & Hobbs, R.J. (2002). Conservation where people live and work. *Conservation Biology*, 16(2), 330–337.

Müller, Norbert, Werner, Peter, Kelcey, John G. (2010). *Urban Biodiversity and Design*. West Sussex: Blackwell Publishing Ltd.

Müller, N. & Werner, P. (2010). *Urban Biodiversity and the Case for Implementing the Convention on Biological Diversity in Towns and Cities*. Teoksessa N. Müller, P.

Werner & J. Kelcey (toim.), *Urban Biodiversity and Design*. West Sussex: Blackwell Publishing Ltd.

Müller, N. (2010a). Preface. Teoksessa N. Müller, P. Werner & J. Kelcey (toim.), *Urban Biodiversity and Design*. West Sussex: Blackwell Publishing Ltd.

Müller, N. (2010b). The Biodiversity of Historic Domestic Gardens – A Study in the Wilhelminian Quarter of Erfurt (Germany). Teoksessa N. Müller, P. Werner & J. Kelcey (toim.), *Urban Biodiversity and Design*. West Sussex: Blackwell Publishing Ltd.

Pimm, S-L. (2021) "biodiversity". Encyclopedia Britannica, 13.12.2021. Lainattu 31.03.2022. <<https://www.britannica.com/science/biodiversity>>

Pink, Sarah. (2012). *Situating Everyday Life, Practices And Places*. London, Sage.

Rauno T., Lehtonen J., Lemmetyinen R., Pihakaski S. & Portin P. (2001). *Biologian sanakirja*. Otava, Keuruu. Tieteen termipankki lainattu 31.3.2022. <<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Biologia:luonnonkirjo>>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto Lainattu 26.4.2022. <<https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>>

Saarikivi, J. (2020). Kaupunkiluonnon biodiversiteetti. Julkaisussa H. Mattila (Toimittaja), *Elämän verkko*. Gaudeamus, Sivut 164 – 177.

Sattler, D. Schmidt, S. & Alves M. (2010). Analysis of the Planted and Spontaneous Vegetation at Selected Open Spaces in Apipucos District of Recife, Brazil. Teoksessa N. Müller, P. Werner & J. Kelcey (toim.), *Urban Biodiversity and Design*. West Sussex: Blackwell Publishing Ltd.

Sehrt, M., Bossdorf, O., Freitag, M., Bucharova, A. (2019). *Less is more! Rapid increase in plant species richness after reduced mowing in urban grasslands*. Basic and Applied Ecology, Volume 42, Sivut 47–53. Lainattu 27.4.2022
<<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1439179119302932>>

Stewart, G.H., Ignatieva, M. & Meurk, C.D. (2010). Multivariate Approaches to the Study of Urban Biodiversity and Vegetation: An Example from a Southern Temperate Colonial City, Christchurch, New Zealand. Teoksessa N. Müller, P. Werner & J. Kelcey (toim.), *Urban Biodiversity and Design*. West Sussex: Blackwell Publishing Ltd.

Taulavuori, T. (2021). *Kiinnostus luonnonmukaisiin puutarhoihin kasvaa*. Puutarhaliitto. Lainattu 14.4.2022.
<<https://www.puutarhaliitto.fi/kiinnostus-luonnonmukaisiin-puutarhoihin-kasvaa/>>

Taulavuori, T. (2020). *Ekotekoja omassa puutarhassa*. Puutarhaliitto. Lainattu 14.4.2020. <<https://www.puutarhaliitto.fi/ekotekoja-omassa-puutarhassa/>>

Tieteen termipankki, (2022a). *Toimijuus*. Lainattu 27.4.2022,
<<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kasvatustieteet:toimijuus>>

Tieteen termipankki, (2022b). *Esteettinen arvo*. Lainattu 27.4.2022,
<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Estetiikka:esteettinen_arvo>

Tietoarkisto. (2022a). Kyselylomakkeen laatiminen. Lainattu 3.4.2022
<<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/kyselylomake/laatiminen/>>

Tietoarkisto. (2022b). Laadullinen sisällönanalyysi. Lainattu 3.4.2022
<<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>>

Tilley, C. (2006). The Sensory Dimensions of Gardening, *The Senses and Society*, 1:3, 311-330.

Valkonen, J. (2016). Ympäristösosiologia. Jyväskylä, Jyväskylän yliopisto, WSOY.
Wenger, E. (1998). *Communities of practice: Learning, meaning and identity*.
Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Muut lähteet:

Kuva 1. Saali, M. (2022). Omakotitalot Helsingin itäisen suurpiirin alueella. [Kartta]. Tutkielman tekijän hallussa.

Kuva 2. Müller & Werner (2010). Urban Biodiversity and the Case for Implementing the Convention on Biological Diversity in Towns and Cities. Teoksessa N. Müller, P. Werner & J. Kelcey (toim.), *Urban Biodiversity and Design*. West Sussex: Blackwell Publishing Ltd. Sivu 29.

Kuva 3. Saali, M. (2022). Sosiaalinen segregatio Helsingissä. [Kartta]. Tutkielman tekijän hallussa.

K1 – K21. Tutkielman kyselylomake-aineisto: Kysymysten vastauksien tiivistelmät. Aineisto tutkielman tekijän hallussa.

Liitteet

Kyselylomake:

4.4.2022 9.58

Pihakysely omakotitaloasujille

Pihakysely omakotitaloasujille

Kyselylomake omakotitalojen asukkaille pihanhoidosta ja siihen liittyvistä askareista. Vastauksia käsitellään anonyymisti, eikä niitä voida yhdistää yksittäisiin henkilöihin. Vastaathan kysymyksiin todenmukaisesti. Vastaamalla kyselyyn annat suostumuksesi käyttää vastauksia pro gradu tutkielman yhteydessä.

***Pakollinen**

1. Mitä pihanhoido tuo sinulle arkeesi? *

2. Kuvaile minkälainen pihanhoidaja olet: *

3. Miten koet pihanhoidolliset toimet? (Mukavia/raskaita/jotain muuta?) *

4. Minä vuodenaikana nautit pihatöistä eniten? Miksi? *

5. Mikä vuodenaika on mielestäsi työläin pihanhoidollisesti? Miksi? *

6. Minkälainen on unelmapihasi tai minkälaista pihaa arvostat? Miksi? *

7. Miten haluaisit kehittää/muuttaa pihaasi? *

8. Mikä sinulle on tärkeintä pihanhoidossa? *

9. Arvioi karkeasti kuinka monta eri puu- ja pensaslajia pihallasi kasvaa *

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ 0-10
☐ 10-20
☐ > 20
☐ en osaa sanoa

10. Arvioi karkeasti kuinka monta perennalajia pihallasi kasvaa *

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ 0-10
☐ 10-20
☐ > 20
☐ en osaa sanoa

11. Arvioi karkeasti kuinka monta eri luonnonvaraista eläinlajia olet kohdannut pihallasi (esim. siili, kettu, rotta yms.) *

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ 0-10
☐ 10-20
☐ > 20
☐ en osaa sanoa

12. Arvioi karkeasti kuinka monta hyönteislajia olet kohdannut pihallasi (esim. etana, perhonen, muurahainen.) *

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ 0-10
☐ 10-20
☐ > 20
☐ En osaa sanoa

13. Mitä mieltä olet pihallasi tulevista villieläimistä/hyönteisistä/linnuista? *

14. Mitä luonto merkitsee sinulle pihanhoidon yhteydessä? *

15. Miten käsittelet puutarhajätteesi? *

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Kompostoin pihallani
☐ Vien metsään
☐ Vien kaatopaikalle
☐ En osaa sanoa
☐ Muu: _____

16. Oletko kuullut haitallisista vieraslajeista? *

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Kyllä
☐ Ei
☐ En osaa sanoa

17. Oletko tavannut haitallisia vieraslajeja pihallasi? (Kasvi, eläin tai hyönteinen) *

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Kyllä
☐ Ei
☐ En osaa sanoa

18. Löytyykö pihaltasi: (Voit valita useamman) *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- ☐ Pölyttäjäniitty
☐ Pölyttajakasveja hyönteisille
☐ Hyönteishotelli
☐ Vettä siileille
☐ Komposti
☐ Lintulauta
☐ Linnunpönttö
☐ Vesiallas linnuille

Muu: ☐ _____

19. Onko sinulla kiinnostusta tietää yllämainituista asioista enemmän? *

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Kyllä
☐ Ei
☐ En osaa sanoa

20. Haluaisitko mahdollisesti perustaa jonkun yllämainituista asioista pihallesi? *

Merkitse vain yksi soikio.

- ☐ Kyllä
☐ Ei
☐ En osaa sanoa

21. Jos etsit tietoa pihanhoidosta, mihin käännyt? *
